

IGÉRVÉNYEK
Magyar Intalék sorsjegyekre
 egész 3 frt és bélyeg 3.50
 fél 1 frt 75 kr. és bélyeg 2.25
Főnyeremény 100,000 forint.
 Huzás 1885. április 15-én.

3%-os Földhitelintézet sorsjegyek
 1 frt és bélyeg 1.50
Főnyeremény 50,000 forint.
 Huzás 1885. április 15-én.

Adása és vevése mindennemű állami papiroknak és sorsjegyeknek a napi árfolyam szerint.

PÉNZELŐLEGEK értékpapirok, mészékelt kamatokra

LŐRY J. banküzlete, hatvani-utca 17. szám.

A „Magyar Merkúr” című pénzügyi folyóirat előfizetési ára egy évre 2 frt o. é. 1137

1885. április. 100. sz. 1885. április.

BUDAPESTI SZEMLE

a M. Tud. Akadémia megbízásából szerkeszti

GYULAI PÁL

TARTALOM:

Társadalmi elméletek az ókorban. (I.) — M. dveczy Frigyes.
 Arany János és Aristophanes. (IV.) — Imre Sándor.
 Oroszországból oroszországra. — Rajecz István.
 A vámos emelése és a mezőgazdaság helyzete. — Heltai Ferencz.
 A kapu be van zárva. Elbeszélés. — Petelei István.
 Költemények: Húú küzdelem. Lévy József. — Morituri salutamus. Longfellow után, angolból. — Szász Bélától.
 A párbeszéd magyarországon. — Timon Akostól.
 A felsőház kezdeményező joga. — Zichy Antaltól.
 Irtesítő. Censor: Társadalmunk és nemzeti hivatásunk. Grünwald Bélától. — K. Nagy Sándor: Biharország. Uti rajzok. — a. Isaacson J.: Das preussische Beamtenhumor unter Friedrich Wilhelm I. und während der Anfänge Friedrich des Grossen. B. A. — Grünwald Béla: Kossuth és a megye. — a. Sainnyei József: Hazai és külföldi folyóiratok magyar tudományi repertoriuma. Hírlapok 1731—1880. I. rész. — d.

A BUDAPESTI SZEMLE, mely eddig évenként hat-szor jelent meg 80—90 ivnyi tartalommal, 1881. január 1-től kezdve havi amszólóvá változott át, s megjelenésként tizenöt-szor 120 ivnyi tartalommal, az eddigi előfizetési ár mellett.

A Budapesti Szemle tájékoztatni igyekszik a magyar közönséget az eszmékről, melyek világosságot foglalkoztatják a szellemeket s mintegy közvetítő kíván lenni egyfelől a szak tudomány és a műveltség között, másfelől a hazai és külföldi irodalom közt. E mellett lehetővé teszi a közönségnek a nemzetgazdasági közlemények, a m. tud. akadémia nemzetgazdasági bizottságától támogatva.

Megjelenésként 12-szer 10 ivnyi havi füzetekben. Előfizetési ára bérmentes küldéssel egész évre 12 frt, fél évre 6 frt. Előfizetéseket minden könyvtár, eladó, Bácsban, Szekes György cs. kir. egyet. könyvtár, I. Stefánpláz Nr. 6. Az előfizetési pénzek az alulírt társulat kiadó-hivatalába küldendők be, vagy a könyvtárakhoz, a kik szintén föl vannak baltalmazva elfogadásukra.

FRANKLIN-TÁRSULAT,

magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapest.

„MARGIT”
 gyógy-forrás-víz

hazai és külföldi orvosi tekintélyek legjobb eredményével alkalmazták: **tüdő-, gége- és a gyomor hurutos bántalmainál.**

Borral használva kiterjedt kedvezésnek örvend.

KIZÁRÓLAGOS FORAKTAR:

ÉDESKUTY L.
 m. k. udv. szállítónál, Budapest.

A közeledő negyed alkalmából

ajánlja magát az első magy. legnagyobb

butorszállító intézet

BAMBERGER LIPÓT

BUDAPEST,

váci körút és nagymező-utca sarkán 53. sz.

Vadgyűz 319. és 320. sz.

Figyelmeztetés. Az általános ismert, jó hírnévű örvendő s

nyem — kelendőségét fogva — sok utánzásnak lévén az utóbbi

időben kitéve, elhatároztam, hogy azokon a címjegyzéim módosítom s

arra két nyomtatban saját házam külső alakját veszem föl, bejegyez-

tetven azt egyszerűn védjegyként a budapesti iparkamaránál.

SÓSBORSZESZ gyors enyhítést eszközöl:

osúszos szaggatás, fagyás, fog- és fejfájdalmak, szomgyenge-

ség, bémulások zsugorok stb. ellen; de különben a

bedörzsölés-kenő-gyűrő-gyógymódnál. (masszage)

igen jó hatásnak bizonyult. — Fogtisztító szerül is igen ajánl-

ható, a mennyiben a fogak fényét elősegíti, a foghúst erősíti és

a száj tisztá, szagtalan íst nyer a szesz elpárolgása után. Vala-

mint ajánlatos a szer felhasználása is, a hajdegek erősítésére, a fej-

korpaképződés megakadályozására és annak megszüntetésére.

Ára egy nagy üveggel 80 kr., egy kisebb üveggel 40 kr.

Bráza Kálmán, Budapest, IV. ker., Muzeum-körút 23.

Használati utasítás magyar vagy német nyelven, bizományosaim név-

sorával ellátva, minden üvegre ingyen mellékeltek.

EXZELLENT-SZÉKEK.

Javított amerikai Használati szék, szálló-szék, nyugágy és rendes ágy

gyanánt. E székek az egyetlenek a világon, melyek töké-

letesen alkalmasak: kiválóan alkalmasak: kiválóan

alkalmasak: kiválóan alkalmasak: kiválóan alkalmasak: kiválóan

alkalmasak: kiválóan alkalmasak: kiválóan alkalmasak: kiválóan

alkalmasak: kiválóan alkalmasak: kiválóan alkalmasak: kiválóan

alkalmasak: kiválóan alkalmasak: kiválóan alkalmasak: kiválóan

alkalmasak: kiválóan alkalmasak: kiválóan alkalmasak: kiválóan

alkalmasak: kiválóan alkalmasak: kiválóan alkalmasak: kiválóan

alkalmasak: kiválóan alkalmasak: kiválóan alkalmasak: kiválóan

alkalmasak: kiválóan alkalmasak: kiválóan alkalmasak: kiválóan

alkalmasak: kiválóan alkalmasak: kiválóan alkalmasak: kiválóan

alkalmasak: kiválóan alkalmasak: kiválóan alkalmasak: kiválóan

alkalmasak: kiválóan alkalmasak: kiválóan alkalmasak: kiválóan

alkalmasak: kiválóan alkalmasak: kiválóan alkalmasak: kiválóan

alkalmasak: kiválóan alkalmasak: kiválóan alkalmasak: kiválóan

alkalmasak: kiválóan alkalmasak: kiválóan alkalmasak: kiválóan

alkalmasak: kiválóan alkalmasak: kiválóan alkalmasak: kiválóan

alkalmasak: kiválóan alkalmasak: kiválóan alkalmasak: kiválóan

16-ik SZÁM. 1885.

BUDAPEST, ÁPRILIS 19.

XXXII. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt

POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: / fél évre ... 6 •

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: / egész évre 6 frt

/ fél évre ... 3 •

Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: / egész évre 6 frt

/ fél évre ... 3 •

Külföldi előfizetésekre a postai

meghatározott vialdíj is csatolandó.

GYÖRY VILMOS.

(1838—1885).

EVEK óta készült, lassan, titkosan, hónapok óta fenyegetett, szemmel láthatólag közeledve — s mégis megdöbbentőleg hatott a csapás, melyet a főváros protestáns templomainak valamennyi harangja hirdet, hogy Győry Vilmos, a pesti ágostai hitvallásu magyar egyház lelkesze, az ékesen szóló pap, az édes szavú költő s nyájja elbeszélő, a kitűnő műfordító, az akadémia és Kisfaludy társaság egyik legmunkásabb tagja, — f. hó 14-ikén délután — kiszenvedett.

Az embereket nemcsak bűneik ölik meg, rendetlen étellel fogyasztva testi-lelki erejüket, épségüket, — hanem sokszor erejüket. Győry Vilmost erejének viték a sirba ily korán, elete delén, mikor még annyi jó munkát, annyi érett gyümölcsöt várhattunk tőle. Fáradhatatlan, pihiest nem ismerő munkássága, — számos tagból álló családja iránti szerető gondja, fiai és apai szeretete, eszményi kötelességérzete, írói ambíciója s műgondja, a törekvés, hogy mindent tökéletesen tegyen s végezzen; megannyi erény (s korunkban egyre ritkuló erény!), ezek voltak az ő megölői. Erőnek látszó testalkat, ritka eleveenségi lélek s elpusztíthatlan kedély birtokában, nem vette észre, hogy a túlságos megfeszített munka élete gyökerén rágódik. Orvosai, barátjai, családja ézszer figyelmeztettek, kérték: kímélje magát, adjon pihiest testének, lelkének. Nem akarta elhinni, hogy a munka, melyet annyira szeretett, melyben annyi gyönyört talált, melyet annyira megszokott — s az övéiért való önfeláldozás, mely létének alapvonása vala — ártasson neki, vagy éppen veszedelmére válhassék. S mikor észrevette és elhítte — már késő volt.

A kör kétségkívül rég lappangott benne. De csak két éve mióta annyira fejlődött, hogy komolyan kelle gondoskodni elhárításáról. Találék előbb nyári lakást szerzett Gödöllőn s családjal ott töltte az enyhébb évszakot. Baja azonban súlyosbodván, a múlt nyáron Marienbadba küldték orvosai. Szívujja ekkor már hátrázottan mutatkozott. A fenyves lég s a fürdő nem állíthatta helyre. A szervi baj gyorsan fejlődött s mire hazajött, a szívujja következtül vízkóros tünetek mutatkoztak. Kötelességeit még sem hanyagolta el. Utolsó szolgálata azonban dr. Bókai egyetemi tanár s gyermekkorházi főorvos temetésén volt. Azután ágyának

esett s az egész telet kínos vergődésben töltötte. «Legrosszabb napjaim — mondá Szász Károlynak egy ízben, januárban — a most elmúlt ünnepek voltak. Mint vártam máskor a karácsonyt, a családok e napját, a kereszténység e nagy ünnepét — s az ő- és az új-esztendő, melyeken gyülekezettel együtt imádkozhattam az Urhoz — mint irigyletek, kedves barátom, hogy ezt te ép erőben tehetted ... míg én, párnámra borulva, feleségem áldott kezét könyeimmel öntözve, fájdalmas nyögéssel imádkozhattam csak a szabadítás Istenéhez!»

A szabadítás Istené eljött s feloldotta őt kinjaitól — de milyen veszteség érte családját, egyházát, barátait, az irodalmi köröket, magát az irodalmat — az ő elvesztésével!

Győry Vilmos 1838. január 7-kén született, Győrött, hol édes atyja, Győry Endre a felsőbb leányiskolák tanítója volt. Szülői Pestre költöztek s a gimnáziumot itt végezte az evangélikusknál, hol egy lelkes tanár, Argy János, különös figyelmében részesítette. Midőn a hatodik osztályt elvégezte, szülői — szűkes anyagi körülmények miatt — nem akarták tovább taníttatni, hanem kereskedői pályára készülték adni (legalább, arra kérte, adják könyvtárusnak, a könyveket jobban szeretvén, mint a rőfös portékát) — de Argy felkereste szülőit s rávette őket, hogy a kitűnő tehetségű fiút, bármily magok megerőltetésével is, tovább taníttassák. Így a hetedik és nyolcadik osztályt — az evangélikusoknál ez nem lévén — a hazafias piaristák

GYÖRY VILMOS.

Ellinger Ede fényképe után.

vezérlete alatt töltötte, hol a derék Horváth Czirill néhány tehetséges tanítványát, köztök Dalmadyt, Szokoly Vikort s Gyórt, az irodalomba is bevezette, buzdította. Első kísérletei ez időből valók.

Letevén az érettségi vizsgálatot, az egyetemre lépett s a jogi pályát választotta magának. De csakhamar meggyőződött, hogy az nem neki való. Nem született prókátornak, akkor pedig a jogi pálya csak erre nyújtott kilátást a magyar ifjúnak. Felév múlva, nem sajnálva az elvesztett időt — inkább egy felévet veszteni, mint eltéveszteni az egész életet, — áttért valódi hivatására: a lelkes pályára — de még előbb, előkészületül, s bár minden pap azon kérdhetné, nevelői állást vállalt Nógrádban, Vanyarczon, Desseffy Ottó házában, kinek leányai mellett másfél évet töltött mint nevelő, mint szeretett családtag a derék protestáns családban.

Pestre visszatérve, az ez alatt itt megnyílt egyesült protestáns theologiai intézetbe lépett, hol Török, Székács, Ballagi, stb. voltak tanárai. Tanulmányai mellett, melyeket egész lelkesedéssel folytatott, magántanítással is kellett foglalkoznia, hogy magát fenttarthassa s ez alatt még szűkebb anyagi helyzetbe jutott szülőit is segíthesse. S a kettős foglalkozás mellett még ráért nyelveke tanulni, irodalmi dolgozatokra, önképzésre minden irányban, még a zenében is festésben is.

A theologia bevégeztével Konkoly Thege Miklós és Tihanyi Ferenc mentoraként Berlinbe ment, hol egy évet töltött az egyetemen, többi közt a szász-krit nyelvét is tanulmányai körébe vonva, a szünidők alatt pedig Francia- és Németországba téve kirándulásokat.

Berlinben érte Székács József, akkori bánya-kerületi superintendens meghívó levele, hogy foglalja el mellette Pesten a segédlelkési állást. Készségesen engedett a meghívásnak s itt örömmel fogadták a fiatal költő-papot, kinek a lapokban megjelent verseit és elbeszéléseit ép oly élvezettel olvasták, mint hallgatták emelkedett szellemű egyházi szónokait, melyek a főváros minden hitfelekezeti lakosait még Székács, az egyházi szónoklat páratlan nagymesterének beszédei mellett is gyönyörrel és lelki épülésel töltötték el.

1862-ben Magyarországnak talán legnépesebb evang. hitközsége, Orosháza lelkeszévé választotta, hol a következő évben nőül vevé tanítójának és mesterének, Székács Józsefnek művelt lelkű leányát, Etlékat.

Székács halálával gondolni sem lehetett más utódra Győry Vilmos mellett. Meg is hívták Budapestre, és ő elodagda a meghívást, már azért is, hogy szorosabb érintkezésben maradjon az irodalmi és tudományos központ körével.

Mert az irodalommal foglalkozás kora ifjúságától kezdve életeleme volt. Nyilvánosan először Jókai «Déliháb» című lapjában a «Khan kegyence» című novellával lépett föl, melyet Jókai is, mint szerkesztő, dicséző sorokkal csilagozott meg. A még akkor gyermekifjú e művében is feltűnt a ragyogó iránt, mely állandó tulajdonává vált Győrynek, mint azt már a «Vasárnapi Ujság» korábbi évfolyamaiban megjelent történeti elbeszélései tanúsítják, melyekhez többnyire svéd tárgyat választott. Akkor kezdett ugyanis a svéd irodalommal tüzetesebben foglalkozni, különös előszeretettel tanulmányozván a reformáció nagy bajnokának, Gusztáv Adolfnak korát. «A mi Clarissenak gyógyulást szerzett» című elbeszéléseben, mely a 60-as években jelent meg, a modern elbeszélő-genreben alkotott maradandó becsüt. De még 1858-ban pályázott az ifjú Balassa által egy ifjúsági irodalmi kiadvány 20 aranyos pályadíjra s azt a «Balassa János» című elbeszéléssel nyerte meg. Ez elbeszélés azóta több kiadást ért s kedvező olvasmány a magyar fiataloknak, a minthogy az ifjúsági irodalom, melynek nálunk aránylag oly kevés hívatott művelője van, mindig is egyik kedvező szakmája maradt Győrynek.

Eredeti költemények és beszélyek írásán kívül előszeretettel foglalkozott idegen nyelvekből fordításokkal is. Így nyerte el 1867-ben a Kisfaludy-társaság 20 aranyos pályadíját Tegnér világhírű költeményének, a «Frithiof-mondásnak» kitűnő műfordításával. A jelesebb svéd költők nagyobb műveiből lefordította még Tegnér «Axel» című költői elbeszélését, Runeberg «Nadesdáját» s később svéd költemények fordításából egész kötetet adott ki.

Ő volt az első, a ki a svéd irodalom jelesebb termékeit nyelvünkbe áttűtetvén, velünk megismertette. De nem csupán ez egy nyelvből fordított szerencsésen és izléssel, a spanyol irodalom sok jeles termékeinek áttűtetését is neki köszönhetjük. A Kisfaludy-társaság megbízásából fordította le Moreto «Közöny» közönynevel, Calderon «Állhatatos fejedelem» és «Az élet álom» című klasszikus drámáit, melyek a nemzeti színpadon is sok élvezetes estét szereztek a közönségnek. Ugyancsak a Kisfaludy-társaság megbízásából fordította le Cervantes világhírű művét: «Az elmes nemes Don Quijote de la Mancha kalandjait».

Lefordította az angolból Shakespeare «Szerelmes vándorát» és 33 szonettjét, többeket a «Granadai románeczkéből» és a portugál népköltészet gyöngyeiből, melyek a «Budapesti Szemle»-ben láttak napvilágot; Runeberg «Karácsony-est» című költeményének három énekét; és Tegnér «Az urvasorai növendékek idyllje» című költeményét.

Eredeti elbeszélései között főleg említhetjük az «Egy igaz polgár élete» címűt, mely 1869-ben jelent meg önálló kötetben; a «Legujabb Robinsont» (1874); egy vallásos tartalmú «Emlékek könyvet» a konfirmációhoz készülő hajadonok számára (1866); «Egy apostol az újabb korban» című elbeszélést (1873); kiadott egy kötet költeményt ilyen címmel: «Koszoru a magyar versköltsézet utóbbi századainak virágai» (1875); egy egész sorozat ifjúsági iratot, többi közt egy «Mesekönyvet az ifjúság számára» (1875), «Szép képekben kis világ», «Virágok bimbócskák», melyek az angol Kategreen kedves rajzaival jelentek meg a Légrady-testvérek kiadásában, számos elbeszélést és költeményt a szépirodalmi lapokban és folyóiratokban. Az angol bibliai társulat kiadásában megjelent tőle: «Az új testamentum történeti könyveinek új magyar átdolgozása».

Utóbbi években a színpad számára is dolgozott s «Nótás Kata» című népszínműve többször adatott a népszínházban. Egy másik három felvonásos népszínműve «Az öreg béres» Legnagyobb hatással adatott a budai színházban «Jeges kompánia» című népszínműve, mely sok közönséget vonzott s a kritika részéről is méltánylatra talált.

Látni való e nagy és sokoldalú irodalmi munkásságból is — melyért a Kisfaludy-társaság már 1868-ban tagjai közé választotta, — mily ritka munkaerő lakozott Győry Vilmosban. Nagy kedvvel és könnyen tanulta az idegen nyelveket, s birta a német, latin, görög, héber, francia, angol, olasz, spanyol és svéd nyelveket annyira, hogy az ezeken írt műveket eredetiben olvashatta.

És a szigorú anyagi körülmények között szerzett ily ritka képzettség és sokoldalú lelkes és irodalmi munkásság mellett még volt ideje, hogy a művészeteknek is hódolhasson. Festett olajban s a fuvalát mesterileg kezelte, noha ezt csak szórakozásnak tekintette. Idejének javát az irodalom s még ennél is inkább lelkesi hivatása vette igénybe.

Mintaserü pap volt, valódi lelki atyja, bizalmas barátja, szerencsétlenségükben testvéri osztályosa hűveinek, ki nemcsak erkölcsi, de szellemi életük irányítását is gondjai közé sorozta s művelődésük ügyét lelken hordozta. Örömben kedélyes jó barát, vidám társaságban szikrázó elméjű, kedves mulattató, ünnepélyes lakomáknál páratlan toasztozó, — ott, a hol a gyász beköszöntött, a szelid vigasztalás apostola vala, ki valódi részvételi szívében, a vallás malasztjával ajakán, hinni, bizni és élet terhére és csapásait szorgalmasan nélkül viselni tanította a kétségbeesőt.

Vele egy igaz ember költözött el, egy valódi pap, a ki valóban olyan is volt, a minőnek az evangelium szent tana kívánja a lelki atyát. S mily gyöngéd, mily szeretettel teljes volt mint családapa. A régi puritán lelkesek házi életét találta föl az ember az ő családi körében, melyet egy fehérlő lelkületű szerető nő és gondos anyja s kedves józan, nemesnek indult ő gyermek — két fiú és három leány — tőn számára földi paradicsommá s melynek az ő szerető szíve volt melegengető napja. Az özvegy maradt nő, az árván maradt gyermekeknek ritkán vesztett még nő oly jó ferjet, gyermek oly jó apát, s ha Győry Vilmosnak nem lennének is érdemei az irodalom és egyház körül, — az

a fájdalom, melyet ily veszteség okozott, ki-hívna a nemes szívek részvételét.

A gyászest azonnal tudára lőn adva az ágostai evang. egyház mind a négy superintendensének. Koszorúkat siettek tenni ravatalára a tud. akadémia, a Kisfaludy- és Petőfi-társaság, melyeknek mind tagja volt, s melyek a régistességtől küldöttéleg képviseltették magukat, a budapesti protestáns egyházak, melyeknek lelkesei mind részt vettek a gyász-isteni tiszteletben, és számos testület s magánosok.

Legyen áldott közöttünk a ritka mintaember, kitűnő lelkész és irodalmi férfi emlékezte.

NÁSZDAL.

Báró Radvánszky Béla és Tisza Paulina esküvőjére
1885. április 18-án.

Virág fakadok már, rét füve zsendül,
Kis méh, lepe már ittas szerelemfűl.
Völgyében a csermely játsza bolyog.
Fris nász-koszorúba fondónak a lombok,
Tapsolnak az erdők, nevetnek a dombok,
A bús temető maga is mosolyog.

És korábban kél a nap
S később fekszik rózsá-ágyba,
Hívja bár az alkonyat;
Hogy tovább találjon élvét,
Vágyva múlatni véled,
Szép tavasz gyönyör-világa!
És a szív, mely benned éled,
Teljesülve vágya, álma:
Új öröme ne találja,
Hallva csengő hangodat?

S a nap ha leszál: a hallgatag éjben
Fölkél az ezüst haju hold,
S mindent lebúlvólva mosolyg;
Járdaiva kísérteti fényben
A szunyadozó föld álmi felett.
Bólintva zizegnek a falevelek.

S mint áló bimbója küzd a fényhez,
És szárbá hajta, fölparttva nyit:
Az «Álvó erdő szépe»*) is fölére,
Lerázta bűvös álma lánczeit,
Selyem haját fején vállára ontja,
És széttekint — nézése tévőleg —
Gyönyörtől reszket keble s súgva mondja:
«Oh milyen édes élni! — Szeretek!»

S mellette terem most álmai ifja,
Mint páma sugár, s oly büszke, deli;
Hűség jutalmát küzdve kivívja,
Hő keblire a pirulót öleli.
S míg fulmlie csottog a lombok alól:
Reszjek az erdők sátra hajlól.

Gyönyörrel nézve messziről mi
Járunk körül lábujjhegyen!
Egymásban öket hagyjuk örülni,
Kívánva: hogy álmuk szép legyen,
S legyenek, míg szívök dobog,
Egymást szeretve, boldogok!

SZÁSZ KÁROLY.

A TRÓNÖRÖKÖS-PÁR UTJÁBÓL.

Fény, hatalom, gazdagság, hírnév nélkül is feledhetetlen marad bárki előtt is azoknak a benyomásoknak emléke, melyeket egy-egy kiránduló ut a távol kelet tündérvilágába magával hoz. Mennyivel élvezetesebbek még oly ut élményei, hol a születés, az és vagyon minden kiváltságai állnak egy tudományosan képzett és már természeténél fogva magas intelligencia szolgáltatában, hogy derült életkedv és komoly ismeretszomj kettős fényénél lássa és kutassa ismeretlen népek, ismeretlen országok erkölceit, tulajdonságait, természetét és politikai állapotait, merengjen a mult regéinek föl-föleszendülő hangjain, s ringassa képzeletét a bűbajos tájak fénydús egén. Ilyen természetű volt trónörökösünk keleti utazása, ezuttal már a harmadik, mely sejtő lelkét a dinasztiaira

*) La Belle au bois dormant.

nézve oly fontos kelet felé vonta, s melyből nem sokára maga a királyi ragyogó tolla irályában fog olvashatni a közönség egy részletet a hírlapról nyugdíjintézet kiadandó albumában, magyar közönség számára magyar nyelven írva. Ezuttal csak nagy vonásaiban vázoljuk az ut főbb részleteit, néhány képpel is kísérve és ismertetve az ünnepélyes fogadtatás kiemelkedőbb mozzanatait.

Az utazó társaság, mely a trónörökös-párt volt utjában kísérendő, ez év februárjának 23-án hagyta el a bécsi pályaudvart, hideg éjjel, mely a Semmeringen és Laibachnál 9—10 fokot is mutatott a fagypontra. Annál pompásabb idő várta a társaságot a Polába való megérkezésnél, másnap délelőtt 11 órakor. Sötéttek, felhőtlen ég borult a déli lésztra örökzöld tájkérra, s az utazók friss, izzító tavasz közepette találták magokat. Föl is használták a szép napot, hogy egy körutat tegyenek a kikötőben torpedo-gőzösn, majd megsejmeltek a tengerészeti telepeket, a római régiségeket, a város utcáit s kertjeit, s végre a Musil erdőt is, mely pompás kilátást nyújt egyfelől a tengerre, másfelől a szárazföldre az egész Isztriára a Monte Maggiorével s a főfőtele Velebittel. Este diszebed következett a tengerész-kaszinóban, s a fenséges pár megtekintette a fényesen kivilágított várost s különösen az arenát. 10 óra tájt lassanként kialudtak a felgyújtott tüzek s a «Miramar» yacht elhagyta az utazó társasággal Ausztria hadi kikötőjét.

Február 25-én korán reggel már Lissa tünt szembe, s a fedélzetén összegyűlt utasok gyönyörködve szemléltek a nap meleg sugaraitól bevont dalmát szigetet és partokat. Délután 3 órakor a «Miramar» Lacroma sziget és a tisztes, ódon Ragusa közt kötött ki. Rögtön kirándulásra indultak a bájos vidékre s apróra megsejmeltek a régi apátságot, a festői majorkákat s az arnyas erdős közepette pompás kilátást nyújtó magaslatot, tömött cserjésekkel s a szakadékos sziklagerinceken diszló vadvirágokkal, míg köröskörül a tenger hullámai csapkodtak magasra tompa morajjal, egész addig, míg a gyönyörű est beállt s a nap mint tüzgolyó tünt el lassankint a tengerben.

Másnap reggel Raguzát látogatta meg a magas társaság, ünnepélyes fogadtatás mellett. A pompás paloták, a magas várak, a vaskos felvigyázó-tornyok, a szép templomok s a hajdani kis köztársaságnak egész ő-velencei színeze a raguzai időzést a legkedvesebb emlékvé tették. Még ugyanaznap 3 órakor elérték Kattarót, hol a «Miramar» födelzetén a montenegrói fejedelem tiszteletére diszebedett rendeztek. Az éjtel tengeren töltötték, s 27-dikén reggel föl-tűntek az alban partok magasra nyuló hegysegeikkel, előttük a bájos kis Korfu-sziget, a Pantokrator-hegygel, a kék hullámok közül kiemelkedve. A társaság megtekintette a Pourikoni szigetet, a kerkryai antik kikötőt, a királyi villát s azután a városon keresztül visszatért a Miramarra.

Délután kocsin tettek kirándulást Gasturi faluba, a Hagioideka lábánál, mindenütt kertes, olajfaerdők és villák közepette. A Braila villától élvezetes kilátás kinalkzik a tengerre, a szigetekre és a hóborította havasokra. Most az ut lefelé ereszkedik Benissa faluba, melynek narancsbokrai, arany gyümölcsökkel és kábitó illatjakkal, bámulatba ejtik az idegent.

A következő reggel szem elé hozta Kefaloniat. Elhajóztak Zante szigete előtt s a távolban láthatók lettek a Peloponnesus fehér óriásai s a Matapan-fok czik-czakos hegygerincei. Március 1-én a «Miramar» Kréta déli partjai előtt úszott el, melynek változatos tájai a legsejbb látványt nyújtották. Végre március 3-án hajnal hasadtával a sziriai part is kibontakozott sárgás, homokos körrajzával, közbe zöld kerkettek és berkekkel, fehér falvakkal és zöld hegyfokokkal, s minden felül emelkedve a Libanon hosszan elnyúló, főfőtele csúcsa.

Nemsokára feltűnt Beiruth is. Minarettek, karcsu pálmák, keleties házak, kerek kupolás födelekkel, diszítik a lankás meredeken épült várost. Rögtön arab járművek közeledtek a «Miramar»-hoz, s az utasok partra szálltak. Nehány lépcsőfokon fölfelé haladva az első utcába értek, hol már a hamisítatlan keleti élet festői tarkasága vette egyszerre körül. Megnézgettek az egész bazárt, az egész mohame-

dán városrészt. Mindenütt karcsu minarettek, orrhangu dervisek, dal, láma, kiáltás, por, piszok, gazdátlan ebek, tevék-karavánok, meg-rakott öszvérek, arab csodőrök, alkuvó kalmárok és vásárlók, bór ruha, tarka turban, szurokfekete néger, undorító koldusok és nyomorékok, elegy-belegy népzagyvalék, s felettük az ázsiai nap bűvös tiszta fénye, a kelet bura vegetációja, pompás éghajlata, oly festői rendetlenségben, a mint csak keleten találhatók.

Miután az egészet végig nézték, az utazók egy kis kirándulást tettek a kertes és sűrű sővények, a falusi kunyhók és szántóföldek közt Rustem pasának buja növényzete által híres kertjéig, mely egy hegytől lábánál, kis hegyi patak meredek partjai felett terül el. Csinos fény-erdőn keresztül, a vöröses-sárga homoktelep mentén tett kerülő-uton újra a városba érték s a keresztény negyedben, az amerikai iskola közelében, még egy szép tengeri kilátást nyújtó pontot kerestek fel, s azzal visszatértek a Miramarra.

Március 4-én már reggeli hét órakor az egész társaság felkészülődött. A francia libanoni gyorskocsi-társaság jó lovat és szekereit használták. A városon keresztül kellett vonulni, hol a beiruthi helyőrség az utcákon fölállítva volt és tisztelet. A török csapatok nagyon jól néztek ki. A Libanon aljáig kísértél csatlakozott rendes lovasság itt visszamaradt s azontul a libanoni zatyékek képezték a kíséret vörös kabátjaiban. Nemsokára hát mögött maradtak a jól mévelt k. A libanon aljáig kísértél itt-ott bozóttokkal és fény-erdőkkel megszakított sziklás vidék közepette mind főlebb vezetett. A melyen bevájódó völgyekben maroniták által lakott falvak fekszenek, s nagy teve- és öszvér-karavánok vonulnak el az utasok előtt. A kíséretként szolgáló emberek mindannyian maroniták, a Libanon keresztényei, sajátosságok néptörzs, széles arccsal, egyenes vonásokkal, barna vagy szőke hajjal s nem ritkán kék szemekkel. Most az arab nyelvet beszéltek, mert a maronita nyelv már csak az egyházi könyvekben él, mindamellett ez embereknek a szemita jellegtől teljesen eltűnt kinézése nagyon ellenmond annak az arab tájszólásnak, melyet most beszélnek.

Mind főlebb haladt a társaság a Nagy-Libanon sivatag sziklás vadonában s már csak szakadozott kilátás a tengerre enyhitte meg a komor benyomást. Egy szép kilátást nyújtó ponton magokkal hozott sátrakban költötte el a társaság a reggelit s azzal, rövid pihenés után, újra tovább — jobbra, balra hóhegyek, kietlen sziklatenger, még az ut hosszában is hómezők terülnek el.

Végre elérte a társaság a hegy nyergét. Egy magas, fehér alak, zöld turbánal a fején, lépdel királyi léptekkel a szekér előtt el, a nélkül, hogy a társaságot egy tekintetre is méltatta volna. Seh Száli volt, egy istenfő jámbor dervis Damaszkusból, ki 1877-ben fölkerelkedett, hogy a törökökkel az oroszok ellen harcoljon. A büszkeség és vakbuzgóság félreismerhetlenül olvashatók a sovány barna arcon.

Lassanként az ut újra karavánra kezdett, s a sziklafalak közt egy fordulóponton érve, elbájoló kilátás tárult föl a termékeny lapályra, mely a Libanon és az Anti-Libanon hosszú hegylánczai között terül el, míg délen a Hermon kolosszális hegytömege emelkedik magas, hóborított ormával.

Gondosan épült serpentineken gördültek a kocsi a völgybe le s néhány kicsiny lombérdő és láthatatlan falusca után csakhamar elérték az éjjeli tanyát, mely a fák között egy tisztáson felülről sátorból állott. Este néhány sétaut tettek még a legközelebbi környékre s azután mindenki átadta magát a gyönyörű holdvilágos ázsiai éj nyugalmas csöndjének, melyet csak itt-ott szakított meg a lovak nyirítése s a sakálók üvöltése.

Március 6-dikán reggeli hét órakor folytatták tovább utjukat. Közöljük az ut e részletéről azt a leírást, mely egy bécsi képes lap leg-utóbbi számában jelent meg, névtelenül ugyan, de nem a nélkül, hogy a sorok közt lappangó író magas személye iránt kétség foroghatna fenn. «A kíséretet, — tudósít az erőtelje, — irányról ismert toll, — cserkeszek képezték, gyönyörű lovasok, hosszú kabátban, mellökön töltytartóval, öveikben törrel, fejükön sipka, s megannyi dobrudzsai és bolgár kirándorlók, kik itt, Szíriában telepedtek le. Atmegyünk a lapá-

lyon, s megkezdődik csakhamar az Anti-Libanon megmászása, mely, ha alacsonyabb is nagyobb kollegájánál, de szélesebb nyergéért, szakadozott völgyeiért, sőt egyes megmívelt mocsaras ingoványaiért hosszabb utat igényel. Az utasok szép tájakat, igazi sárga, sőt vöröses színezetű hegyvadonokat s tarka karaván-életet látnak az uton».

«A maroniták tulajdonképeni területe már mögöttük fekszik s most egy-két druzsal is találkoznak nagy fehér turbánban, ama sajátosságok néptörzsszel, mely sem nem keresztény, sem nem mohamedán, de mindkét vallásból vett valamit föl kultuszába. Más belső ázsiai alakok is föl-főtűnnek az uton. Az első délutáni órákban egy felsőkon haladnak keresztül, melyre mielőbb egy mely vájatu, groteszk sziklakkal tarkított völgyekből következik, mire a társaság egy rohamos hegyi folyó partjaihoz ér, mely keskeny rétek közt kigyózik tova, egy-egy falusi lakóház nagy telep közellétét jelenti. A társaság elhagyja a kietlen hegy-völgyet s széles lapály táru föl előtte s virágzó gyümölcsösök egész erdősége fogadja a vándort s magasba nyuló minarettek és Damaszkus ezer alaka háztengere csillannak eléje. Az uton tarka embertömeg hullamzik, oly élet környezi az utast, minőt sem Konstantinápoly, sem Egyiptom nem képesek nyújtani. Ázsia kellő közepére vall az egész, a távol kelet igazi világára, a maga teljes eredetiségében».

A hotel, melyhez érnek, egy osztrák, Paulovics Pietro tulajdona. Maskarokából, Dalmáciából. A hölgyek pihenés, az urak látni való után vágytak, s míg azok visszavonultak, emezek belemerültek a hamisítatlan keleti élet nyüzsgésébe. Leírni azt a tarkaságot, az igazi szárazságot, szinte alig lehet. De legnagyobb szerű volt, a mit a társaság az El-Amujé mecset tornyáról látott. A nap épen lenyugvóban volt az Anti-Libanon mögött, a magas Hermon kupját izzó fényével öntve el. Sivár, kopasz sziklák nyulnak a környéken le egész Damaszkus legelső házaiig; az utasok lába alatt szélesen terül el az ázsiai város: hatalmas minaretteivel, ropant háztengereivel, sárga tornyival, gömbölyű kupolás épületeivel. Egyetlen európai épület sem zavarja meg az összhangot, ázsiai minden, olyan hamisítatlan, a minő a mahomedanizmus virágkorában lehetett. A város mellett terül el kereken a gyümölcsösökterk virágos övezete, mely mögött szélesen hőmpolyg az Eufrát. A nap lement, leborult az éj, varázsos félhomály, az az ázsiai égből csillagainak ragyogása alatt, a kertes füzeses illatában, a bűblű mélabus danájának hallatára megértjük az Ezeregy éj régi arab költőjének lelkesedését, a mely első sorban Damaszkust dicsőíti, mint a föld paradicsomát...

«Március hatodikán, — folytatja tovább a fentebb megjelölt forrás, — a Szababije külvároson át az arab temető meglátogatása lőn czélul kitűzve, a kora reggeli órákban. Néhány kert és szegényes viskó közt a meredek partheyegség sivár pusztaságába vezet az ut. A rossz ut farságát néhány sziklás, gyönyörű kilátás a városra és környékére — fizeti ki. Csakhamar újra a városba fordult vissza a társaság, s most az egyes városrészek, az összes bazárok, a gyönyörű Khan-Azat, a nagy árúház, a számtalan bolt és portékái s az ódon falak és kapuk látogatása vette kezdetét. Legérdekesebb kétségen kívül Damaszkusban az az emberáradat, mely az utcákat ellepi. Hindu zarándokok, valódi cigány alakok, bagdádi dervisek, afghánisztáni népek, egyes oszmánok, örmények, kurdok, cserkeszek, Perzák és arabok Palesztinából, érdekes alakok Kelet-Afrikából, azonkívül sok más, s Szíria pompás beduinjai, a Hauran-terület, a Jordán-völgy, a Tiberias-ió partvidéke, Damaszkus közeli környékének eme vad fűzkői, továbbá szőke maroniták rövid kabátjaikban és csaknem északias kinézésükkel és visszatartó drúzok, — mindez a változatos típusok és viseletek tarka sokféleségben telong fel s alá a sokasággal tömött bazár-utcákon. Az utasok meglátogatták azt a városrészt is, melyben az afrikai arab kolónia, amaz algiri népesség lakik, a mely a száműzött 'Abd-el-Kaderrel jött ki; igazi arabok, északafrikaiak, teljesen fehérbe öltözve tanyáznak itt házaikban, melyek élénk emlékeztetnek a fekete földrészt északparti városaira. Meglátogatták a maroniták által lakott keresztény városrészt is, s a zsidókat ó-bibliai viseletükben, s megtekintették lakásaikat; hasonlóképen egy arab házat, a keleti stíly egy

A TRÓNÖRÖKÖS-PÁR FOGADTATÁSA MONTENEGRÓ HATÁRÁN A MONTENEGRÓI FEJEDLEM ÁLTAL.

BEVONULÁS CETTINYÉRE.
A TRÓNÖRÖKÖS-PÁR KELETI UTAZÁSÁBÓL.

BUDAPEST LÁTKÉPE.

A Dobrovski és Franke kiadásában megjelent
budapesti kalauzkönyvből.

A HERCEGOVINAI KÜLDÜTSÉG FOGADÁSA A MIRAMÁR FEDÉLZETÉN.
A TRÓNÖRÖKÖS-PÁR KELETI UTAZÁSÁBÓL.

igazi remekét, mely a spanyol mór-uralom leg-szebb emlékeit j. tatja eszünkbe. A nagy me-cset pönteken tarka és mozgalmas látványt nyújtott s a tánczó dervisek is lebilincseltek a figyelmet sajátos vallásos gyakorlatukkal.

Estig az utitársaság szünetlenül Damaszkus utcáin kóválygott s ez egyetlen nap a benyomásoknak végtelen gazdag tárházát nyitotta fel. Végeztül még egy ünneplényben is részt vettek, melyet az osztrák-magyar konzul egy keleti keresztény házban rendezett, de a melyen csak nők adtak elő sajátos jellegű táncokat s eredeti hangszereken, orhangu énekléssel kísérvé, zenedarabokat játszottak.

Márczius hetedikét a hölgyek még Damaszkusban töltötték, míg a trónörökös néhány urral egy kis kirándulást tett lovon, keresztül Damaszkuson s a teve-piaczon, hol néhány száz felvadt levegő, majd pompás gyümölcsösökön át, ki a sivatagra. A mint azonban meggyőződtek róla, hogy vadászat tekintetében a vidék nem sok kilátással kecsegtet, perzselő hőség közepette visszaindultak s estére újra Damaszkusban voltak.

Következő nap misét hallgattak a ferenciek templomában. Damaszkuson kívül gyönyörű szálas beduinok, hosszú lánczáikkal, harczjátékot mutattak be a vendégeknek, s az Anti-Libanonon néhány lovas basi-bozokkal találkozott. A stori sikon töltötték az éjt, hirtelen csökkent légmérséklet mellett.

Márczius 9-én az utasok pompás időjárás mellett keltek át a Nagy-Libanonon; egy csapat szíriai cigány, egészen hasonló a magyarországiakhoz, mindenféle zeneszerekkel, török dobbal és főtávol koldulva került előbbük. Még az nap hajóra szálltak újra, s egy órával később a „Miramar” Kis-Ázsiának vette útját, hogy harmadnapon Makriban kössön ki. Makri egy törökök és görögök által lakott, elhagyott kis helység, egy sziklás hegy alján s nagybárra elposványosodott széles völgy szelén. A társaság férfi-része, a trónörökösrel élén, szárazra lépett, s a város szűk, piszkos utcáin át hamar a tág völgybe értek. A durván követett ut mindkét felén nagy kiterjedésben hevernek az antik város romjai s a lejtőkön és a sziklafalakon érdekes sziklasirokat láthatók, szép oszlopokkal és boltívekkel, valamint néhány ép állapotban fennmaradt sarkpótlal is. Hosszas lovaglás után a társaság egy kis faluba ér. Innen magas hegyet szükséges lovon megmászni; a kitűnő török lovak akadálytalanul hatolnak át a szakadásokon és mélyedéseken, meredélyeken és sziklafalakon. Tülevélű fák és jó illatú sűrű cserjék gyönyörködtek a szíriai pusztasághoz szokott szemeket.

„Az állásokat elérték s most kezdetét vehette a vadászat. A jámbor törököknek más véleményük volt az ilyes mulatságokról, s hajtás helyett magok lódoztak le néhány vadkant, úgy, hogy az európai vendégeknek be kellett érniök a csupa nézessel. Nagyszerű alakokat lehetett látni e török vadász-csoport között, valóságos ozmánokat nagy turbánokkal, rövid nadrággal, prêmes kabátban és hosszú fegyverekkel, nagy, sovány, epedő embereket csinos arcvonásokkal, oly race, melyből európai Törökországban s főként Konstantinápolyban ily példányok nem találhatók többé. Itt még tisztán tartottak fenn magokat azok az ozmánok, kik egykor fél Európát leigázták, s egészen Bécs faláig nyomultak elő diadalmasan.”

„A délutáni órákban újra leereszkedett a vadász-társaság a hegyi ösvényen, élvezte a szép kilátást a tengerre, a zöld völgyre s a Taurus-hegység főfódtól kúpjaira. A hölgyek e közben a várost és a romokat látogatták meg s a kis bazárban a sajátos ékítményeiről ismert makri-szőnyegekkel vásároltak. Este még halászat folyt a sziklás tengerparton, kifalvány mellett.”

Érdekes még ez uti élményekből a régi rhodusi kikötő meglátogatása, melynek romlata falai mintegy varázsütéssel helyezik át a szemlélőt a keresztény középkorba. A Strada dei Cavalieri, a johannita-erőd, a volt igazságügyi palota, mind jókarban fennmaradt emlékek a fényes, regés időből. Jól láthatók és olvashatók még a buzgó lovagok czimerei, a francia jelmondatok és nevek. S most e régi keresztény városba is befészkeltek magokat a törökök, az ablakokra hárem-részek vannak alkalmazva, a szűk utcák bazárokká, a régi citadella fogházá, egy palota kaszárnyává s a templomok mece-

teké változtak át. A fennmaradt máltai keresztiek igazi keleti életet látnak zsiabogni magok körül. A mai Rhodust sok mór, török, sőt zsidó és görög is lakja. Meredek hegyen, két bájoló szép tengerből között, kopasz meredélyek és függélyes szirtfalak felett emelkedik a régi johannita vár, mely a keresztény középkor virágzó idejéből ered, építészeti tekintetben bámulatos, s jó karban maradt fenn; különösen a lovagteremben egy kandalló és több freskó még ma is jó állapotban van. A kilátás a tengerre, a zöld szigetre és a távol messzeségben a kis-ázsiai havasokra igazán elragadó.

Kedvezőtlen idő első ízben márcz. 14-dikén, Piraeus felé hajózva érte a Miramar utitársaságát. „Nehéz felhők csüngtek a görög hegységeken s esőrohámok rázták fel a nyugtalankodó tengert. 15-dikén reggel 9 órakor érkezett be a Miramar a piraeusi kikötőbe, hol hivatalos fogadtatás várta. Nemsokára a király is megérkezett osztrák egyenruhában fiával, hogy elvigye vendégeit. Szívesen üdvözlöt után partra szállottak, hol festői nemzeti viseletben egy zászlóalj volt felállítva. Zöldelő kertvidékek és olajfa-erdők között haladt a vonat Athén felé. A pályaudvaron a királynő Pál orosz nagyherceggel, ki egészsége helyreállítása végett töltötte a telet Görögországban, fogadta a vendégeket. Most nyílt kocsiiban hajtottak keresztül a görög fővárosra a palotáig, melyek szép kertjéből pompás kilátás élvezhető a körülvevő hegységekre, s Athen főkésségére, a tisztas Akropolisra. Rövid családi reggeli s egy órai pihenés után az Akropolis vétett szemügyre; fájdalom azonban, hiányzott a kék ég s a nap-sugár, melyek annyira emelik a görög romok szépségeit. Nemcsak borongó és esős idő volt Athenben, de érezhetően hideg is. A délután folyamában megnézték még az utasok a Theseiont, a régi síremlékeket, az antik színházat az Akropolis lábában s még néhány kisebb romot. Este a palotában ebéd volt, mely után a társaság vasuton tért vissza Piraeusba s a Miramára. Másnap a görög királyi család társaságában tekintették meg Eleusis romjait, a salamis-i öböl, a festői fekvésű Megarát, s visszatérve a görög királyi pár is a Miramaron ebédelt.

Vadászati szenvedélyének a trónörökös jóformán csak Korfuba visszatéréseben, a gyönyörű fekvésű Ipsoba tett kirándulás alkalmával, a buthrinoi öböl, a tengeről elválasztó keskeny földcsíkon áldozhatott. Ez török terület, s egy török ezredes adta melléje a kíséretet. Rendkívül érdekes volt a vadászat e vadakban dús és művelten vidékeken; az albán vadászok és hajtok, fehér köpenybe burkolt athletai alakok, kutyáik kíséretében, fokozták a kis kirándulás élvezetét.

Képeink egyike a trónörökös-pár fogadtatását a montenegrói határon tünteti föl. Márczius 21-dikén indult neki a Fekete-hegységek közé vívó hosszú utnak. A trónörökös és a trónörökös négyfogatu montenegrói udvari kocsi-ban ültek, melynek bakján egy nemzeti viseletet öltött kedélyes bécsi ült. Már az uton, mintegy félóránál Kattarótól, főpák és előjárók s nagy néptömegek várták föllátva nemzeti öltönyeikben a fenséges párt és kíséretét. A határon a fejedelem minisztereivel és főméltóságai-val fogadta a magas vendégeket. A trónörökös-pár-nak, nemzeti szokás szerint, kenyeret és söt nyújtottak át, mire a fejedelem a trónörökösnek egy csupa feketehegyi virágokból összeállított csokorral is kedveskedett. Majd megkezdődött a hegyi ut a nyeguszi kis magaslatra, hol a fejedelmi család öslakhelyen költözték el a reggelit. Egy kis falunál várta a fényes társaságot a fejedelemség két, nemzeti viseletbe öltözött hölgygyel. Rövid ut után elérték Cetinye fővárosát, s itt várta őket a tulajdonképeni ünneplés fogadtatása. A csapatok fel voltak állítva s igen szép ruházatokat, sok albán és mohamedánt lehetett közöttük látni. Egy napi tartózkodás után bucsut vett a fenséges pár a fejedelemtől és a fejedelemségtől s az előbbi a határig kísért vendégeit, honnan az ifjú herceg s Bozso Petrovics, a szenátus elnöke kísérték tovább Kattarót, hol a város, a katolikus és görög székesegyház s a főtérre a „Marina-resca bochesa”-nak nevezett táncz megtekintése után visszatértek a „Miramar”-ra.

Nem kevésbé ünnepélyessé alakult márczius 23-án a Gravoziában történt fogadtatás, melyet egy más képünk mutat be. Százhatvan főnyi, festői öltözött, különböző vallású és

rangu egyénekből álló hercegovinai küldöttséget fogadott itt a trónörökös-pár a „Miramar” yacht fedélzetén. A mostari polgármester, Mohamed bey Alaibegovics tartott üdvözlő beszédet, melyre a trónörökös válaszolt. Gravoziában nem szállt ki a fenséges pár, hanem rövid kirándulás után a szigetcsatornákon keresztül Lesinába, mely alkalommal az ősrégi velencei város nevezetességeit tekintették meg, s másnap Spalato felé vették útjokat s Sebenicón, Zarán, Fiumén át befejezve érdekes körutjokat, márczius 28-án reggeli 10 órakor már visszaérkeztek Bécsbe.

HOMOKBÓL FONT KÖTELEK.

ANGOL REGÉNY.

Irta FRANCILLON R. E.

ÖTÖDIK FEJEZET.

Kigyó lappang a fűben!

— Végre! — mondá erőltetett ásitással Quickset kapitány, alig voltak kívül a paplak kapuján, — csakhogy megszabadultunk. Lelkemre mondom, soha életben nem unatkoztam annyira, mint ma. Milyen unalmas nép! milyen faragatlan parasztok! Tegnap óta — nyakig vagyok velök. Tegnap azt a nagy etetést kiállni! s ma ezt az izetlen szépelgést utána! Mit tudjon az ember beszélni egy ilyen miveletlen, semmit sem hallott, semmit sem olvasott leánnyal, a kinek semmiről sincs fogalma, akármilyen kezdjünk vele! Most már fizesd meg a tíz guineát Feri, — becsületemre mondom, megszolgáltam rá!

Feri soha sem találta még ily szeretetre-méltónak Quickset kapitányt s szívesen megkésztette volna az elvesztett tíz guineát, mi-óta meggyőződött, hogy nem gondol komolyan Mabelre. Eszébe sem jutott elszörnyűködni a sértő ítéletre, melyet új barátai felől ejtett s világért sem vette volna őket védelmébe ellene. Örült, hogy így van, s neki szabad a tér bebizonnyítani Openshaw kisasszonynak őszinte imádatát iránta. Azon gondolkodott, hogy elégít-tesse ki imádatját szeszélyét, elébe állítva Uborka Janót; meg, hogy mikor lesz ismét vasárnap, s hogy minő ürügyet találhasson, hogy már holnap irhasson neki. S oh mily üresnek és szomorúnak tetszett neki Hornacombe, mikor haza érkeztek — bizony jobb volna Uborka Janóval az erdőben lakni, a zöld sűrűben, mint e rideg falak közt. De a dahlia még is csak valami — vizes pohárba tette s ágya mellé állította s egy gédelgette, mintha ez a lélektelen virág (mert virágok lelke az illat) a rózsák királynéja volna.

De most térjünk vissza Pengold urhoz és Openshaw Mabelhez.

Az egész közséj tudta s Carew Feri is tudhatta volna, ha gondolt volna rá, hogy sok évvel ezelőtt egy Nyugat-Indiáról jövő hajó, „Jó szerencse” nevű, tökéletesen összezuhanott a hornacombi homokparton, épen annak a Fekete-sziklának a közelében, a hol a mesebeli Horneek, az a parti rabló, már századok óta fonoztatta homok-köteleit. Pengold tisztelendő ur, mikor a hajótörésnek híre futott Stoke-Juliotban (a hol mint fiatal lelkész csak kevés év óta szolgált még), az egész falu népével lefutott, ha még segíthetne valamit. Még akkor nem volt oly nehézkes, agy, szíve még nem volt bagyósodva, dicsvágyát még nem temette mind el, s ha testben s karban akkor is izmos és erős volt, szíven is erős volt még.

A sors azonban úgy akarta, hogy a tört hajóbólugyszólván semmi sem lehetett megmen-teni. Mindössze egy nagy láda tengeri kétszer-sült vetődött a partra, meg egy gyámoltalan kis leány, a ki — mikor a felnőttek, erosek, uszni tudók, mind oda veszték — igazi csoda által menekült. A „menteni” ürügye alatt inkább zsákmányolni töltött népség közt nagy volt a levertség és bosszankodás, és senki sem vitatta el a lelkészről, hogy a kis leányt ő vegye magához. Eleven kis leány volt s tudott már annyit beszélni, hogy a neve Mabel, anyját Openshaw-nak hívták, apja nincs, se testvére, se bátyjai, nem tudja hol ültek hajóra s hová akartak utazni, hogy anyjának otthon sem volt más ismerőse, mint egy öreg lelkész s egy fiatal hölgy, hogy tud imádkozni s minden reggel és

este elmondta az Üdvöz-légű Máriát, olvasója gyöngyein számlálva, hány-szor kell elmondani — a mi eléggé bizonyította katolikus vallását; hogy gyakran vetett keresztet s végre hogy nagyon szeretett bizonyos édes süteményt, de melynek a nevét nem tudta.

Ezeket a dolgokat, s több hasonló apróságot, Pengold lelkész mind följegyezte, míg még a gyermeknek élénk emlékezetében voltak; s még azt a költséget és fáradságot sem sajnálta, hogy Bristolba utazott, a hová valószínűleg a „Jó szerencse” nek érkeznie kellett volna, hogy híreket kapjon a hajó utasairól. De minden fáradozása hiába való volt. Openshaw névű nőről sem ott, sem másutt nem tudott senki, s miután mindenfelől levelezett s egy ügyész nek is — a ki ebben hirdetésekkel s utána-járással segítségére volt — fele évi fizetését oda-fizette, végre felhagyott a sikertelen kutatásokkal; s nem levén más választása, mint vagy az utcára tenni a kis ártatlan árvát, vagy örökbe fogadni: ez utób-lira határozta el magát.

Mind a mellett a kis Mabel soha sem lett a lelkész leányává. Különös teremtes volt, a ki nem tudott egészen otthonossá válni a lelkész lakon, a hol pedig egész kis korától fogva növekedett. Mindig idegen maradt, mint egy tündérkirálynő, vagy „Jó leánya”-féle. Meg-lehet, az is volt az oka, mert a Pengold lelkész ur jelleme is akkoriban már jobban megállapodott s mintegy megcsökönyösödött, hogysem családi érzelmekre hajolhatott volna, s a kis lány jelen-lété a házban se nem szelidített, se nem pallerozott rajta semmit. Így ezek ketten, mindenik a maga útján fejlődött s egymásra semmi hatást nem gyakoroltak — a mi, bajos volna megmondani, kettejük közül melyikre volt hátrányosabb. Mindazáltal 3k türhetőség szenvedhettek egymást s a magok módja szerint bizalmasak is voltak.

Most is, a mint a két fiatal ember kifordult a kapun, a lelkész így szól a leánynak:

— Hallod-e, Mab, ez a Carew Feri urfi nem oly fekete ám, mint a milyennek festették; mit szólsz hozzá?

— Nagyon meg volt viselve, mikor hozzánk érkezett, — felelt a lány szándékosan kikerülve s másképp értelmezve a kérdést, — alig láttam valakit olyan piszkosnak, mielőtt Pöre lekefélté.

— Nem külséjére értettem, — mondá Pengold ur, a ki a magára bizony nem sokat adott, — hanem erkölcsi mivoltára. Lehet, hogy templomkerülő, borívó, tán kockajátász is... de azt mondhatom, hogy férfi s az ilyenről mindig lehet jót várni. Nem fecseg mint egy majom, tiszteli a nála öregebbeket, kimondja a maga nézetét — s ha még nem sokat ért is a malacokhoz, szívesen tanul a nála tapasztaltabbaktól. Tegnapi kalandja csak annyit bizonyít, hogy szeret bódorogni s talán rossz társaságba keveredett — s azt is hallottam, hogy nagyon jár a Derrick-leány után. Mind meglehet, de tudod-e, mikor kezét nyújtotta nekem a malaczok válna fölött — biz isten megfogta a szívetem. S végre is Hornacombe ura, szép vagyonu ember. — Hát az a Quickset kapitány ki s mi tulajdonkép?

— Mi közzük hozzá? Katona s gavallér — a ki ma itt, holnap ott, s mindenütt megállja a helyét, a hol jó s meg.

— Bár csak menne hát már! Hallod-e Mab, nekem úgy tetszik, nagyon is forgolódik

FELNYITÁ S E SOROKAT OLVASTA RAJTA...

körüled. Nem szeretném, ha valami hiba történnék.

— Hiba? miféle hiba!

— No, no, semmi. De mikor ezt a két fiatal embert láttam körültem, elgondoltam, hogy én se élek örökké nem lehetek állandó Stoke-Juliotban, kivéve a temetőben. S ha meghalok, mi marad rád s mi lesz belőled? Stoke-Juliotba új pap jő, a ki elfoglalja a paplakot s te az utcán maradsz. A lányunk férjhez kell menni, Mabel, épen úgy, mint a férfinak meg kell — legalább meg kellene — házasodni. S ha én itt körülnezek, úgy találok — hogy Stoke-Juliotban Carew Ferencz urhoz való leány nincs más, mint te, sem hozzád való férfi más, mint ő.

— Hagyjon békét, uram, ne bánston ilyes beszédekkel! Vagy már annyira belém unt, hogy csak szabadulhasson tőlem, olyan hült száju faragatlan gobének is oda adna, mint ez a Carew Feri urfi? Nincs hozzá való leány más, mint én? Bizony van: ott van Derrick Anikó, az hozzá való; vagy akár Pöre, ha már mással nem járna jegyben. De — En! — s ez utolsó szót oly megvetőleg nyomta meg, hogy igazi herceggé sem tette volna különben.

— No de hiszen láttam: egy szép dahlia adtál neki.

— Akkorát, mint egy ágyamelegítő! Nem neveltes volt, a mint a hüvelyk- és mutató-ujja közt sodorgatta? Szinte vártam, hogy a mellénye gomolykúba, vagy épen a kalapja mellé tül; az még mulatságosabb lett volna! — Hát arról a Quicksetről jobban gondolkodol?

— Már, ha általában gondolkodom kell róla! Legalább úri ember, míg a másik... De hát uram, nem tudja ön, hogy lányok ilyes-miről nem is gondolkodnak addig, míg csak —

— Hát azt várod?

— De hát nem élhet ön akár száz évig? Stoke-Juliotban az emberek száz évig élnek.

— Kivéve a lelkészeket. A gond a macskát is megöli, ámbar annak a közmondás szerint kilencz élete van; a papnak pedig csak egy, de annál több gondja. Azt mondom: paphoz ne menj férjhez; de haszonbérőlöz se —

— Egyáltalában nem akarok meg férjhez menni s azért nem is gondolkozom arról, kihez menjek s kihez ne. Nem is megyek addig, míg a hercegem, a kire várok, meg nem érkezik.

Ha akart, olyan parancsolólag és kevélen tudott szólni, hogy azzal utját vágta minden ellenvetésnek. A lelkész is látta, hogy ezuttal hasztalan volna, bármit mondana, s azért jobbnak látta visszavonulni a maga pipázó-szobájába.

Mabel, maga maradvá, himzését vette kezébe, de alig tett néhány öltést, ismét letette. Az ablakhoz ment, s kinézett a sivár, barna tájra, hola a fény sivar homokját hordta a szél s a vad-bogós bokrok alig tengődtek a sovány talajon. De ha hercege jövetelét leste, abban ugyan csalódott: senki sem jött. Aztán félig mosolygott, félig sohajtott. Vagy tán a Hornacombe állandó átkával — az unalommal küzdött? Ismét visszafordult s a virág-edényhez közelített, melyben nagy fehér és rózsaszín dahliai pompáztak, s szeszélye úgy kívánta, hogy bár nem rég rendezte volt, újra rendezze a virágokat. De mi ez — a fehér és rózsaszín virágok között — a mi kezébe akadt? Egy papír-szeletke, összehajtvá. Felnyitá s e sorokat olvasta rajta:

Hátt én virág nélkül maradtam?
Bájos fukar te, tud meg aszt,
Hogy szép szemed egy pillantattban
Szűmbenn egész kertet fakaszt.

Ki irhatta e sorokat? Carew Feri nem, hisz ő kapott virágot... S így nem irhatta más, mint —

Elpirult. A sorok helyes írását kifogásolni eszébe sem jutott. Hisz e sorokat ő sugallta — s leányok elnézők az iránt, a mit az irántok való hódolat sugall. Hát csakugyan a várt hercege érkezett meg Stoke-Juliotban? — Vagy e hízeglő papírszelet csak a „fűben lappangó kigyó”? (Folyt. köv.)

EGYVELEG.

* Egy óra alatt akarja a leveleket Párisból Londonba küldeni egy francia mérnök. Czélja a Párisban már használt pneumatikus csöveket alkalmazni e célra, úgy hogy a csöveket Calaisig vezetnék, itt a csatorna-medrén átmenne Doverbe, mint a rendes távírti sodrony s azután Londonban végződnék. A leveleket vékony aczell-lemezzel bevont óriási golyóba tennék, mely golyót az összeszorított levegő hatván percz alatt képes volna rendeltetéséhez eljuttatni. Mivel a két világ-vasút között igen nagy az érintkezés, a feltaláló szerint hétköznapiakon 12 órán át minden három perczben lehetne ily golyót küldeni. E rendszer életbeéléptetése a mérnök számítás szerint mintegy 15 millió forintba kerülne.

* A Niagara zivész parkja, melynek megvalósítását már oly régóta tervelek, most valószínűleg lesz. A kiküldött bizottságok a világhírű park környékének tulajdonosaival 3½ millió forintban egyeztek meg s ősszer megkérték a newyorki törvényhozást, hogy ez márg előállításáról gondoskodva igyekezzék a magánosok bődét s más ékeltlen épületeit a víz-es környékéről mielőbb eltávolítani, hogy a tervezett nemzeti park elkészülhessen.

* A titkos levelezés új nemét fedezték fel a szerelmes amerikai lányok. Látásról csak barátságosnak irtak levelet, de a borítékot apró betűkkel — másnak is izengetnek s ez úzenetre ragasztják a levélbéllyet. Egy kisvárosi postamesternek, ki különben maga is gyakorolta e módoszt, más nők leveléről levette a béléget s előlvasva a titkot, ismét felragasztotta azt. Művelete napfényre jött s most beperelték — a levéltitkok megsértése miatt. Jogász-körökben érdekeltek várják az ítéletet, vajjon csakugyan fordul-e itt elő levéltitkok megsértése.

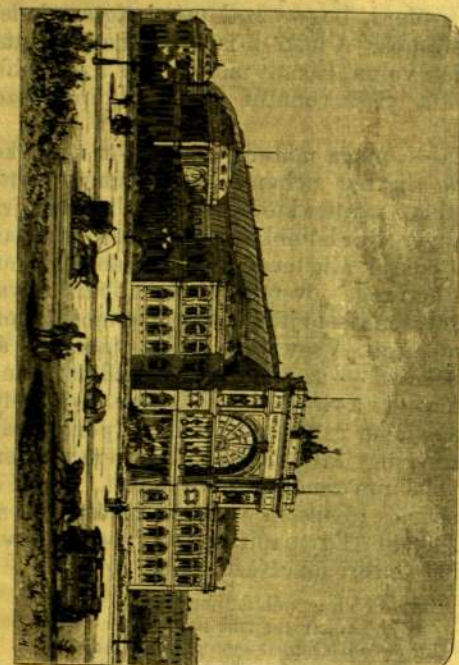
* Kedélyes isteni tiszteletet rendez egy vallás-felekezet Boston mellett. Miként a kárekerknél, náluk is szónokolhat tetszése szerint bárki. A ki először szólal fel, négy shillinget fizet, azután a következők mindenike egy shillinget; ki azonban soha sem tája fel száját, végül barátságos lakomában részesül ez áldozatáért.

* Templomi omnibusz létesült az Egyesült-államok egyik vidékén, hol a hívők a templomtól messze laknak. Az omnibusz minden vasárnap 12—18 embert szed össze s visz a templomba.

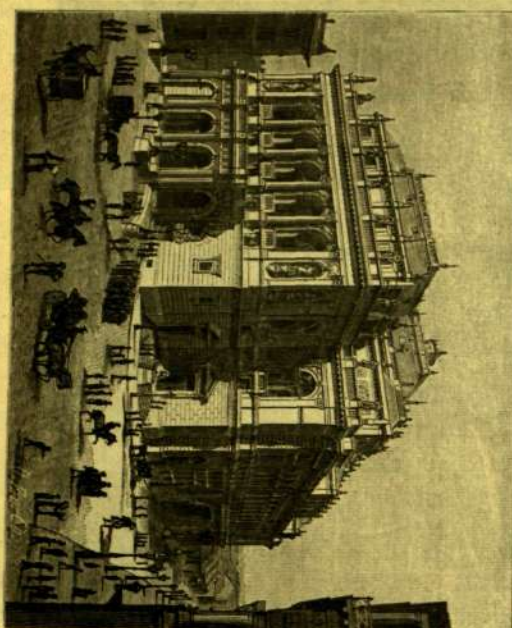
* Végzetes párbaj. Két ifjú hős Lyon környékén párbajt vívott egy szép leány miatt. Egyik sem sérült meg, azonban egyik golyó megölt egy közelben békésen legelő tehenet. Az ifjak megjédtek a fizetés miatt s mindketten nyulássaléggel elszaladtak.

* A koreai nők annyira lényegtelennek személyné tekintetnek, hogy külön nevük sincs; ennek vagy annak leány, neje vagy anyja, ez összes megkülönböztetésük.

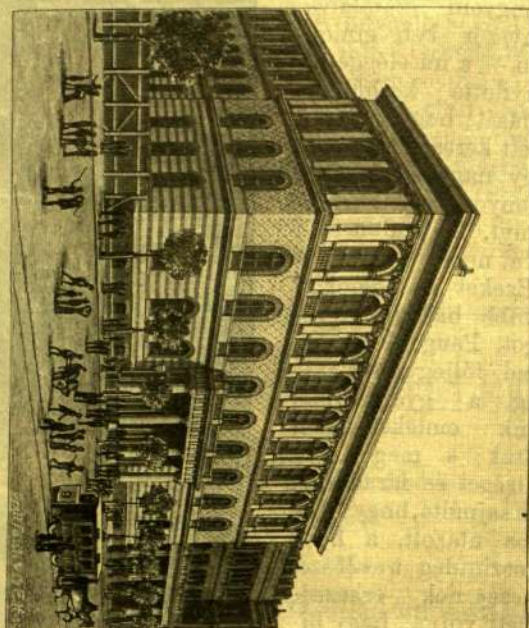
* A madárdísz a női kalapokon sok helyen egészen kipsztítja az apró énekes madarakat; New-Yerseyben törvényt is akarnak hozni e mánia ellen. több évi börtönbüntetést szabvány meg a vétkekre. New-Yorkból egy kis vidéki város számára 10,000 madarat rendeltek meg egyszerre.

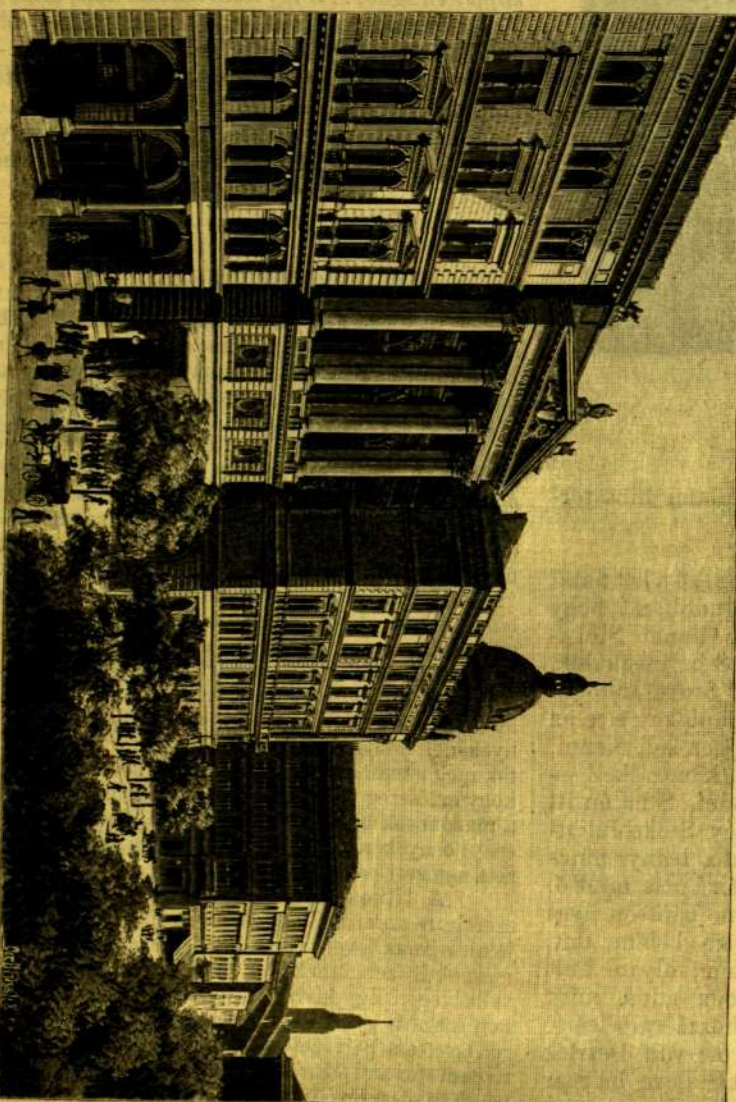
A Magyar Államvasutak központi indóháza.

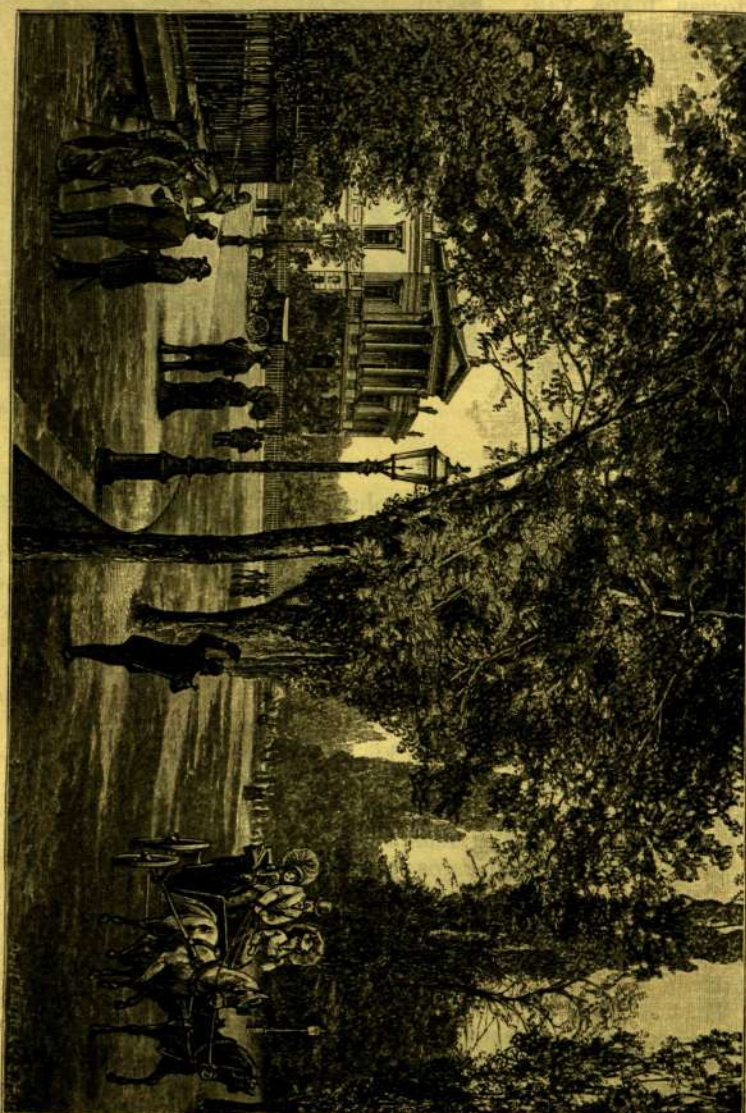
Királyi operaház.

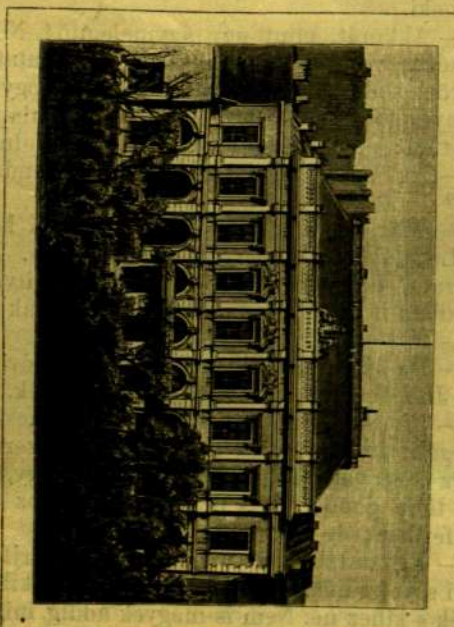
Polytechnikum.

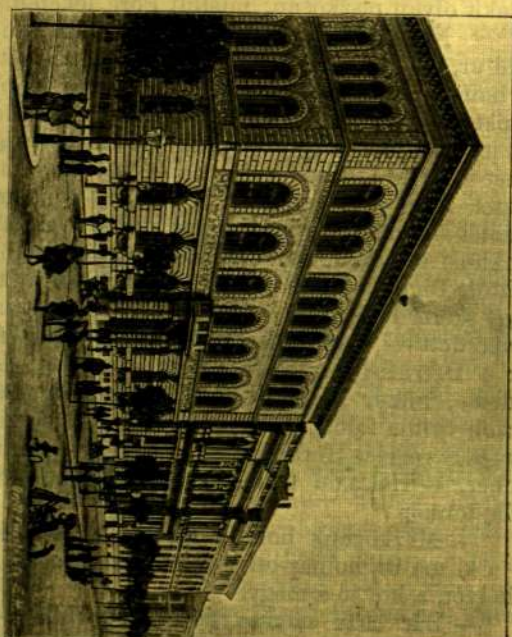
Nemzeti színház.

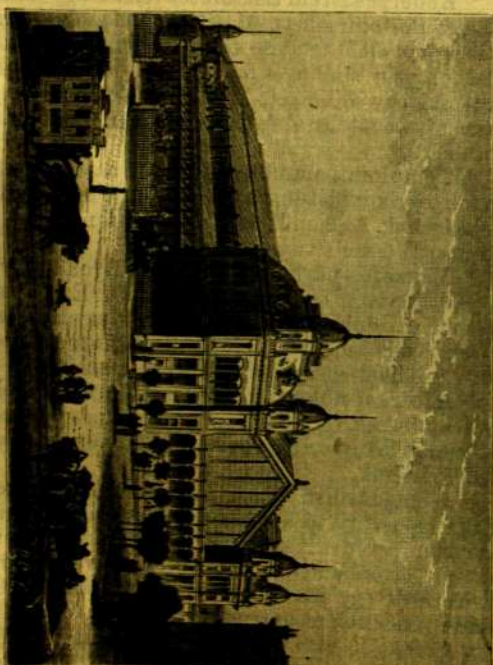
Bejárat a városligetbe a sugárúttól.

Képtelsház.

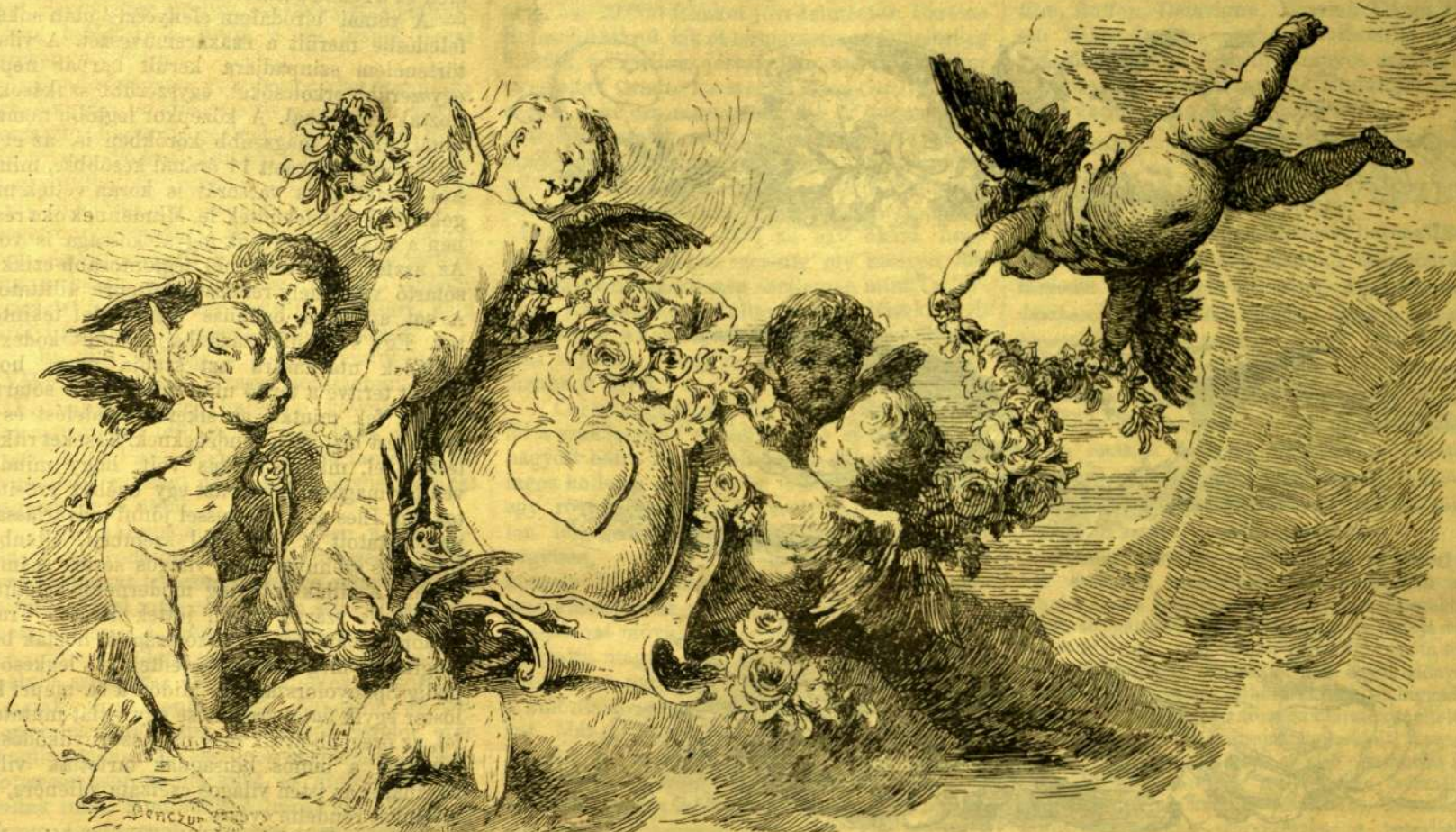

Orsz. műteremtudoda, műcsarnok és zenekadomtka.

Az osztrák-magyar államvasutak-állomás indóháza.

BUDAPESTI KÉPEK
a Budapest a kültetés alatt ezimen Dobrowsky és Franke kiadásán megjelent fővárosi kalauzskönyvből.

Benczur Gyula rajza az országgyűlési szabadelvűpárt által Tisza Kálmánnak átadott emlékalumból.

BÁRÓ RADVÁNSZKY BÉLA ÉS TISZA PAULA ESKÜVŐJE.

Abban az órában, mikor lapunk kihordását megkezdik a fővárosban s a vidékre menendő példányok egy része még a sajtóban izzad, szép családi ünnepély színhelye lesz a kálvintéri református templom.

Szombaton, ápril 18-án, délelőtt 11 órakor vezeti oltárhoz báró Radvánszky Béla, Zólyom megye főispánja, s a magyar tud. akadémia tagja, — Tisza Kálmán miniszterelnök s neje, Degenfeld-Schomberg Ilona grófnő leányát, Paulát.

E frigyesben, a szívek egyesülése mellett, két fényes protestáns család egyesül fiatal sarjaikban. A Radvánszkyak az ágostai hitvallásnak történelmi múlttal bíró családjai közt az első egyike; a Tiszák, anyai ágon a gróf Telekiekkel, a miniszterelnök neje után a Degenfeld grófokkal állnak összeköttetésben. A vőlegény nagybátyja, báró Radvánszky Antal az ágost. hitv. egyetemes egyháznak (báró Prónay Dezső előtt) legutóbbi egyetemes főfelügyelője (világi főgondnoka), Tisza Kálmán maga a dunántúli ref. egyházkerületnek, egyik testvére (László) az erdélyinek, a másik (Lajos gróf) a dunamelléki főgondnoka, a menyasszony nagyapja, gróf Degenfeld Imre, a tiszántúli egyházkerület főgondnoka, a Teleki-család számos tagja, az 1790/1-ki országgyűléstől kezdve, hol az I. Teleki József a protestáns rendek vezére s a budai zsinat elnöke volt, a legujabb időkig mindig vezérszerepet játszottak a protestáns egyházban, — sokan közülök az ország közügyeiben is a politika, a kormányzat terén.

Hazánk politikai s egyházi élete történetének jelentékeny részét kellene megírnia annak, a ki a Tisza, Teleki, Degenfeld s Radvánszky családok szereplését teljesen méltatni akarná — de arra ez a családi ünnepély nem a kellő alkalom. Most a nászmenet köti le a figyelmet, élén a deli vőlegénnyel s a bájos s szellemes menyasszonnyal.

B. Radvánszky Béla fiatalon lépett a nyilvános élet terére. Főispán, a ki nagybátyja székebe, a pánszláv törekvések túlkapásaitól dult vidéken, Zólyom megyében — a hol a pánszlávizmus hatalmas ellensúlyozói: Ipolyi püspök, Grünwald Béla, ép oly erős támaszt találnak benne, mint elődjében, — legmúltbóknak találtatott a kormány által, hogy az öreg bajnok helyét elfoglalja. Már előbb egy nagy és érdekes irodalmi munkával, a XVI. századbeli magyar háztartás leírásával, vonta magára a közfigyelmet. Négy kötetben roppant terjedelmű kutatások s tanulmányok eredményét foglalta össze, mindenre kiterjedő képét adta a régi magyar nemesi és főnemesi háztartásnak, életmódnak

és szokásoknak. Az akadémia azzal méltányolta e társadalmi s műveltségtörténeti művet, hogy szerzőjét tagjává választotta.

Tisza Póli méltó sarja apai s anyai őseinek. Miveltség, tanultság, főrangú leányoknál is ritka mértékben egyesül nála a tisztaság egyszerűségében nemes kedélyvel. A miniszterelnök — kinek akármilyenek legyenek politikai erényei vagy hibái — családi életében a legtisztéletremélőbb, valóban példányszerű, s neje, a jótékony-sági intézetek egyik legfőbb hölgye, nemes szel-

Kétséget nem szenved, hogy a rokonok és barátok nagy és fényes seregéből álló násznapen kívül a közönség érdeklődése is rendkívüli lesz, s a templom meg fog telni az ünnepelő sokasággal.

Az új pár, számtalan szíves üdvözlésen kívül, két művészi kiállítás üdvözlő feliratot is kapott ez alkalomból. Egyiket az országgyűlés képviselőházának szabadelvű párta nyújtotta a menyasszony anyjának, vezérök nejének. Az albumszerű üdvözlő irat hat lapra terjed, perga-

men. Az üdvözlő irat Jókai tollából folyt s így szól:

Nagyméltóságu grófnő! Kegyelmes asszonyunk! Amaz országos szabadelvű párt, mely vezérét, a közügyet előmozdító nehéz feladataiban, mint elvhi tábor, követi: egyszersmind őszintén ragaszkodó barátok köre is, mely a magánéletben is kimagasló jó barátot, szeretetével környezi mindenha. Kegyelmeségek fényes családjára amaz örömnappal közeledik, a midőn egyszer az életben, leszáll a földre az ég: a család egyetlen leánya oltárhoz lép, menyasszony-disszel. A házasságok égben kötődnek:

násznagyok: gróf Tisza Lajos, gróf Károlyi Tibor, b. Radvánszky Géza és b. Podmaniczky Géza, — mint nyoszoló-lányok: a menyasszony unokatestvérei, Odescalchi hercege s Károlyi gróf-kisasszonyok, mint vőfélyek: fivére, Tisza István és Kálmán kisérik. Eskető papja Szász Károly református püspök, ki a menyasszonyt — még miniszteri tanácsos korában, a családdal való régi barátsága révén, — a konfirmációra oktatta volt s most az áldást adja egykori növendékére.

de a földön folytattnak — s földi boldogságát mindenki önmaga teremti magának. Az égiek minden áldása fogadja azt a menyasszonyt, a ki nászhozományul szülői erényének példáját, hűségét, szerelmét hozza magával. Kívánjuk teljes szívünkkel, hogy a bájos ara ugyanazon boldogságnak, mely őt a szülői háznál, mint örök nap sugározta körül — folytatását lelje meg az új háznál s el ne veszítse soha; hogy találja majd az élet nagy világát is olyan szépnek, mint a milyen szívének kis világa volt. Kívánjuk kegyelmességeknek, a boldog örömanynak és apának, hogy családjuk minden tagját, mint

Benczur Gyula rajza az országgyűlési szabadelvűpárt által Tisza Kálmánnak átadott emlékalumból.

nemzetfentartó oszlopot, mint nemzetalkotó házat, lássák megörökölni e hazában. Adja meg az ég kegyelmességének és szeretett férjének a családi élet legedesebb örömeiben azt a jutalmat, a mivel a nagy érdemek terhére hordó kiváló kegyeknek a világ mindig adása maradjon. Fogadjon kegyelmesség igaz szívvel jött szerencse- és üdvkívánságunknak egyhangú kifejezését.

Jókai sajátkezűleg írta alá az üdvözlő iratot, s több lapon át a többi aláírások következnek, elől a ház elnöke, Péchy Tamás, utána a miniszterek, a ház alelnökei s a párt összes tagjai. A lapokat pedig, sorban egymás után, Benczur Gyula művészi rajzai ékesítik, melyek hű másolatát bemutatjuk olvasóinknak. Az album kötése puha kék bársony, művészi kivitelű sulyos ezüstművel.

A másik üdvözlő iratot, hasonló albumalakban, a *kisdedőrkötő pártoló nőgyűlet* (melynek elnöke Tisza Kálmán) választmányi hölgyei nyújtják, élőkön gróf Szapáry Gyulánál. A szöveget Szász Károlynak (lapunk mai számában is olvasható) költeménye: „Nászdal” képezi, melyet külön lapon az aláírások követnek. A két üdvözlő irat csak azt mondja, ékebb szavakkal, a mit ezek ohajtának s a mihez mi is örömmel járulunk: „Üdv a fiatal párnak!”

TANULMÁNYOK A KONYHA KÖRÉBŐL.

Tudvalevő, hogy az ókori népek, s köztük első sorban a görögök és rómaiak igen magas tökélyre emelték az étkezés művészetét. A görögöknek annyit emlegetett jőzön mértékletessége nem egyéb beszédeszédnél. Lehet, hogy az atheneiek csupa fűgél, az arkádiak mandulával éltek, de bizonyos, hogy Boeotiában, Korinthuszban nagy lábon éltek s a szicíliai szakácsok nagy hírnévnek örvendtek, s igen drágán fizették meg magukat. Már Plato beszél oly szakácskönyvekről, mely-k a csillagászat, sőt az építészettudást is föltételezték a szakácsoknál s a felszedelesre is utasításokat tartalmaztak. Híres volt közöttük a grammatikus Atheneusz, „Az asztal tudósai” című mű szerzője, továbbá Archestratos, ki miután sokat utazgatott, minden ország konyháját kipróbálta, s mindenütt érintkezése tette magát a szakértővel, megírta a gastronomia tankönyvét, mely minden finom konyhára nézve irányadó lett s magában Görögországban „az epikureus filozófia metropolisának” nevezetett.

A mi Rómát illeti, az meg éppen gyomra megrontásában pusztult el; kezdetben a legegyszerűbb életmód uralkodik Rómában, de az ázsiai hódításokkal egyidejűleg a fenyűzés is lábra kap s a rómaiak elsajátítják a leigázott népek erkölcselenségeit, kik ebben, valamint a konyhatudományokban is most már győződiké válnak. A szakács, ki a régi rómaiaknál a rab-szolgák közt is a legmegvetettebb volt, most gyorsan emelkedik becsben és tekintélyben. Hivatala szabadabb teszi, gazdája kedvét keresi, a vendégek körülhízelgik, állásukra vadász-szák kegyét, s a költők megénekelik. A szakácsok leleményességének ösztönzésére másfelől pályadíjakat tűznek ki, mint ma drámákra vagy költői elbeszélésekre, s a ki új ételt talált föl, egy év tartamára nyer rá szabadságot, mely idő alatt senki más ugyanazt az ételt nem készítheti. Új mártást feltalálni annyi, mint gazdaggá és híressé lenni. Aufrelius, a ki Pompejus alatt föltalálta a pávkának fügevál való tömését, 80,000 sesteriusnyi vagyonnal vonul vissza a magánéletbe már egy év múlva; Antonius pedig egy pompás ebéd után, mely vendégeit lelkese-désre hangolja, szakácsának egy várost adományoz, míg Tiberius Asellius Sabinusnak csupán egy konyha-recept felolvasásának platói élvezetért 18,000 tallér: fizet. Voltak szakács-iskolák Rómában, melyekben a tanárok 100,000 sesterius fizetéssel voltak alkalmazva, s ezek mind túl voltak népesülve, míg egyéb tanítézetek, mint Seneca panaszodik, üresen tátongtak. A római konyhaművészet remeke azonban Appius disznója volt, melynek egyik fele hosszabban aranyos barnára volt sültve, míg a másik bő lében gyöngye rózsaszínnel mosolygott.

Vitellius császár híres lakomáinak egyikén csupán fűszervízre és fülemile-nyelvre 80,000 forintot adott ki. Semmi sem volt szent a rómaiak csiklandozó nyelve előtt; oly disztigvált volt a római epikur izlése, hogy bizonyos halakat nem is tartott máskülönben elég zamatosoknak, csak ha a Tiber két meghatározott hidja, a Milvius és Sublicius hidja közt fogták. Még jobban értékelték a római szakácsok a halak izlése kiállításához. Csak oly halakat használtak föl, melyek még nem raktak ikrákat, mert így finomabbnak vélték husokat. A halak körül készített híres *garum* sauce bizonyos iberiai halnak levéből készült, melynek beleit e célra bizonyos ideig beszőva tartották. Azután bort, ecetet, olajat vegyítettek hozzá. Kedvencz fogás volt e mártás minden előkelő római asztalán. Egyébírát az ebédet rendszeren tojások kezdtek, mint a mely, szerintük, az étvágyat erősíti s előkészíti a gyomrot a nehezebb eledelre. Több rendbeli fogás után aztán gyümölcs-salátát végeztek az ebédet s e kettős szokásból

ered az a római közmondás: „ab ovo ad malum”. — A római birodalom elenyészése után sokáig feledésbe merült a szakácsművészet. A világtörténelem szinpadjára került barbár népek egyszerűbb erkölcsöket, egyszerűbb szokásokat hoztak magokkal. A középkor legtöbb nemzeténél, még a magasabb körökben is, az ebéd ideje soha sem esett 11 óránál későbbre, minék következtében a vacsorát is korán vették magokhoz a korán feküdtek le. Mindennek oka részben a világító eszközök fogyatékosága is volt. Az asztal felszerelésénél legfontosabb czikk a sőtartó volt, mely rendszeren közepre állították. A sőt általában babonás kegyelettel tekintették. Egy a XV-dik században kiadott kodex a cselédek utasítására azt szabja meg, hogy asztalt terítve a terítő után mindjárt a sőtartót rakják fel, miután ez sikeres ebédelést és jó emésztést biztosít a vendégeknek. Később ritkán tettek fel, miután szokás volt, hogy minden vendég magával hozza azt egy övéhez erősített tokban. Éles és tiszta késsel jönni udvariasságnak tartották a háziakkal szemben, ellenben tompa és szennyes kést világos sértés számba vettek. A villák aránylag modernebb keletűek. A XVI-dik század végén jöttek divatba Franciaországban, hová Olaszországból hozták be s Angliában még később terjedtek el, legkésőbb pedig Spanyolországban. Midőn a st.-mauri koltostor egyik fiatal szerzetese egy villát mutatott föl, az öregebb atyák még nagy szörnyűködéssel fogadták s büntös hiúságnak tartották villát használni az isten világos czélzata ellenére, ki ujjainkat rendelte evésre.

Csak a Bourbonok lilomios zászlója alatt kezd a szakácsművészet újra ősi jogaiba lépni, a *roi soleil*-től számítható a konyhatudomány renaissance-a, s ez időtől fogva minden nevezetes szakács, a ki valaha csak befolyással bírt a nemzetközi konyha fejlődésére, francia volt. Nem is csoda ez, ha meggondoljuk, hogy minden francia született epikur, s finom izlése a konyha minden czikkében érvényesíteni tudja magát. Egy francia pornó néhány tojással s egy marok veteménynyel királyi étkeket tud elővarázsolni s a levelek és saláták számtalan faja, valamint az ezer meg ezer apró mellékétel, mely egy francia konyhó tűzhelyénél létrejö, túlhaladja izletességben minden más nemzet legdusabb asztalát. *Soyer, Carême, Gouffre*, s a szerencsétlen *Vatel*, mindannyian a francia konyha dicsőségét hirdetik. Ezekről mondja egy epikurizmus író, hogy: megannyi feltalálók, teremtkők, kiknek teremtetési végtelenül változatosság, s olyanok, hogy szépségeit a legmiveltebb szakértő is méltányolhatja. Nagyonbrészt e mellett mélt, és minden körülmények között jól nevelt emberek. Szűk látókörű ember nem is uralkodhatnék egy napig sem a nagy konyha-ban.

Bécamel, a „nagy király” szakácsa, kinek hadserege 50 konyhatársból, mindenik száz-száz casseroleval és 30 nyárrsal — állott, különösen fehér mártásai, de főleg azon tudománya által jutott halhatatlansághoz, melylyel bizonyos halakat édes tejfölben elkészített. Még nagyobb konyhalángész volt azonban *Vatel*, a szakácsok eme klasszikusa, kit Sévigné asszony oly férfinak nevez, a ki képes lenne egy államot is kormányozni. Ugyanő írja le gyászos halálát is, egy leányához intézett levelében, melyben érdekes képet nyújt a királyi udvartartásról. A király Chantillybe ment, — beszéli Sévigné asszony, — Condé látogatására. A számára felszolgált ebéd éppen olyan volt, a milyent szeretett. Azután a vacsorát adták föl, de két asztalra nem jutott már sült, mert több vendég jelent meg, mint a mennyit vártak. *Vatel* nyughatatlanokdott: több ízben kiáltott föl: „Óda van jó hírem! E szegényt túl nem élhetem.” Horvatabb mind indulatosabb lett s azon éjjel szemét sem hunyta le. Értésítették Condét, ki igyekezett Vatel megnyugtani s gratulálni neki. De *Vatel* elutasító mozdulattal tett: „Nem! Dicséretét érdemeltlenre halmozza”. — „Majd minden jóra fordul” vigasztalta Condé. Reggeli négy óra volt; mindenki aludt, csak *Vatel* kóválygott az utcákon, feszülten kémlelődvé körül, mert a halak is hiányoztak. Végre megérkezett a bevásárló, kit *Vatel* mindenfelé elküldözött a piacra. „Ez minden?” kiáltott föl *Vatel* rémülten, „hisz ez nem elég!” — „Mindem” válaszolt az. *Vatel* halotthalvány lett. „Ezt a szegényt nem élhetem túl!” kiáltott megtörve és tompán Gourville-nak, s elsietett. Egy félóra múlva a többi halak is

beérkeztek. Vatelnek kellett volna szétszórni őket. Szobájához mentek, de hiába kopogtattak. Végre betörték az ajtót, s ott feküdt Vatel véreben...

Condé kétségbe volt esve, s a herceg pláne sirt. A király, midőn értesült a szomorú esetről, borzasztó haragra gyuladt, fogadkozott, hogy bizonyosan rosszul bántak *Vatellel*, s hogy ily megbecsülhetetlen egyéniséget nem kellett volna annyi felelősséggel terhelné s gáncsolta a herceget a konyha. Mindez azonban semmit sem segített szegény Vatelnek, ki holtan feküdt, míg a halak elkészítésére vártak. Gyöngye kísérletet tettek az ünnepély felvidítésára, de a királyi gourmand vigasztalhatlan maradt.

Ez eset mutatja a konyha fontosságát a XVII-dik századbeli Franciaországban, főképp XIV. Lajos inyenec hajlamai következtében. Egy ugyanezen időben élt más híres szakács, *Pierre de la Varonne*, gastronomia tanulmányai gyümölcse gyanánt több tudományos munkát hagyott maga után.

Vatel konyhájában, menüiben a pseudo-klasszikus irodalom hangzatos ürességet, dagályos pathosát testesítette meg, s mikor *Carême* feltűnt, *Vatel* már csak halála által élt tovább, mert *Carême*, a modern francia konyha megteremtője, minden más nagy szakács nevét homályba szorította. Ugy ünnepelték és körüljárjogták, mint senki másét. Napoleon ép oly nagybecsülte, mint Talleyrand. Sándor cár Anglia regensével versengett birtokáért, s a bécsi kongresszuson monarkhák és diplomáták hódoltak neki. Humboldt Vilmos, gróf Pozzo di Borgo, Castlereagh lord és de Ligne herceg sok órát töltöttek műhelyében. Sagan hercegnő is meglátogatta őt Sándor cár karján s Metternich herceg és a párisi Rothschild versengettek birtokáért, de ez utóbbi maradt a győztes. Egy Rothschildnál adott ebédén látta őt meg lady Morgan, és eget ostromol lelkesedéssel kiáltott föl: „Valóban kevesebb lángész szükséges ahhoz, hogy az ember bizonyos drámákat megírjon, mint ahhoz, hogy egy ily ebédet költösz s igazán ép annyi joga van Carémének ahhoz, hogy megkoronázzák és virággal halmozák el, mint a pastának vagy a vasárnapnak.”

Carême fellépése valóban felforgató volt; midőn első ünnepi ebédjét szervizolta, amelyen hiányoztak a monumentális cifrizatok, a mastix és czukor-mythologia, s a maskirozott fácskák és kappanok, a borzalom kitörése lebegett el kollektív ajkairól, kik megbecsületlenül látták művészetüket s e feltételt jaggattak. Carême születését és származását homály fedi. Családfája lenyul a XIV-ik századig s mondják, hogy egyik őse X. Leó-tól, kinek Olaszország az örök békét — s a konyha a „frieandeanu”-t köszöni, kapta a Carême nevet, egy hal-ragoztó föltalálásáért, melylyel bőjt idején képes volt a pápa husra éhes inyét lecsillapítani. A mi Carême-ünk tanítómestere azonban, s ez szakácsoknál ritka dolog — az éhség volt.

Atyjá nyomorúságos cseléd volt s a mellett huszonnégy gyermek atyja. Carême asszony éppen akkor halt meg, mikor a huszonötödiknek volt életet adandó. A nyomor, a szükség a részeskedésre csábította az apát, s egy napon koresmába vezette 13 éves fiát, hol egy darab borjushut s egy pohár bort tettetett elébe. Mikor az utolsó csepp is kiürült, az apa megszólalt: „Ideje, hogy megváltjunk; tudod, hogy otthon csak nyomor vár rád, de nekem van eszed s az isten meg fog segíteni.” Még egyszer megölelte fiát, s azzal egy fillér nélkül, előkészületlenül ott hagyta Páris közbén. A fiút inkább az emberár sodorta magával, mintsem ment, s így tartott ez egy jó ideig, míg egyszerre az alkony leszállt, a fiu halálos fáradtan rogyott le és elaludt. A külvárosban egy nyomorúságos kis konyha küszöbére hajtotta le a fejét s ott találta meg a koresmáros. Fölvette éji szállásra, s szolgálatába fogadta. Ebből a piszkos csap-székéből, hol meleg vizet főztek levesnek, s dögölt macskát pecsenyének, hol az abrosz s a szervizet ismeretlen volt, került ki Franciaország legnagyobb szakácsa, kinek „Code culinaire”-jét minden európai udvar elfogadta.

Husz éves korában lett Carême főszakács Talleyrand herceg konyháján s majd angol, orosz és bécsi udvari szakács lett, de csak Párisban érezte magát otthon s azért újra visszatért oda, hogy Rothschild báró konyháját vegye át. Ekkor már hírneves és irigylett ember volt, kinek művei: a „Maitre d'Hôtel”, a „Pâtissier

royal”, „Pâtissier pittoresque” már több kiadást érve, évi 20,000 frankot jövedelmeztek. Carême Rothschildokról, kik őt természetesen fejdelmilleg fizették, s Ferrières jószágukon, melyet ép akkor vásároltak Orante hercegtől, *buon retirò* ajánlottak neki öregeségére, mindig a legnagyobb tisztelettel emlékezett meg, s házukat a Talleyrandé mellé állította, a mi pedig nagy dicséret volt Carême számára, mert ő a kora előtt oly jellemetlen államférfi a legtiszteltemetlebb jellemnek tartotta, azért az egy okért, hogy senki sem volt képes szerinte oly mélyen fölfogni a szakácsmesterség szellemét, mint Talleyrand. Az igaz, hogy Talleyrand is büszke volt Carême-re, a ki annyira tudott hizelegni Sándor cár inyenek, hogy ez őt Troppanba és Villachba is hívta.

Carême igazi művészi lelkesedéssel ölelte föl a szakácságot s több értékes új receptet is hagyott hátra finom delicatessékhez. Kék szalagos kollégái számára irt könyvei között van egy rövid önéletraj is, mely mutatja önzetlen lelkesedését mestersége iránt. „Soha sem vágytam, — írja, — gazdagságra. Czelóm komoly és emelkedett volt s már mesterségem küszöbén az volt ohajtásom, hogy foglalkozásomat művészeté emeljem”. Korán hozzá szoktatta magát, hogy minden este följegyezze a konyhában napközben tett tapasztalatait s leírja a különböző étkek készítésében tett módosításokat. Már a kora reggel a piacra ment, hol a legjobb és legszebb czikkeket válogatta ki, s visszavertve azonnal föltette kötenyét és fehér sapkáját. Meggyőződése volt, hogy minden nagy embernek szükségépp epikurnak kell lennie, s különös büszkesége tárgyát képezték diplomáciai ebédjei. Rothschildék házában ismerkedett meg Rossinival s ez a finnyás „connaisseur”, a ki a makkarónit saját és kedvelt barátjai számára maga szokta elkészíteni, teljesen kielégítettnek vallotta magát a Carême művésze által.

Oly nagy is volt Carême szorgalma, hogy a főzőkanalat is csak azért tette le kezéből, hogy helyettesítőt találjon, s még betegsége alatt is unokanővérének mondta tollba konyhai tapasztalatait. Mint pástétom-sütő inas, alig 17 éves korában, minden kedvet és pénteket arra használt föl, hogy a rézmesterek gyűjteményében és a könyvtárban a régi konyháját tanulmányozza s modelleket keresen sűteményeihez. Igen jó rajzoló is volt s kitűnő színérekkel bíró festő, a minek mesterségében sok hasznát vette. Hiszen a főzőkanal és az eset nem is állanak oly távol egymástól. Sok festő és szobrász forgatta a főzőkanalat, mielőtt eszethez és vésőhöz nyult volna. Claude Lorrain apja szakács volt, s ez maga is mint ilyen szolgált Agostino Tassi festőnél, s ez ismert föltételességet is. Canova is mint kuka kezdte pályáját, s első szoborműve is egy vajból formált oroszán volt, mely mint asztaldísz, a Falierik egy lakomáján, mindenki figyelmét magára vonta. Falieri aztán kikepeltette Canovát, de ennek kedvencz tárgyai azután is az oroszánok maradtak, s Thorwaldsen szerint minden későbbi oroszánjain is meglátszik valami lágy vonás, valami vajszerű. Ude, a yorki herceg híres szakácsa kitűnő madárfestő volt, Noël pedig, Nagy Frigyes szakácsa, kihez ódát is irt, épinséggel mint csatafestő tett kísérletet.

Carême czukorsűteményei, melyeknek kartonjai megjelentek, mutatják kezének nagy művészi avatottságát. Ő maga a czukorsűtemények aranykorát az utrechti beke idejére tette, midőn már közteknitlenek örvendő szakácsok készítették az édességeket a leglovagiasabb királyok asztalára. De Carême a czukorsűtemények reformátora volt, ő fejtette tökélyre annak legmagasabb ágát, az írók téstát. A mellett művészi érzéke fölismerte, hogy anyag és forma kölcsönösen kiegészítik egymást. Addig a czukorsűtemény készítés stílya a pompaszerűben tetőződött, hű látványosságokban, monumentális, túlterhelt idomokban; ehhez pedig mastixra és durva téstára volt szükség, Carême sűteményei megannyi finom téstába kötött proyerbe-ek; menüi Musset szeretetreméltó bájjával csábított, entree-i a legétvágygerjesztőbb expositiók, mártások, ragot-í pedig telvők pezsgő francia könnyűséggel, dévaj kedvességgel és kokett szeretetreméltósággal.

Ötszáz leves-recept közül, melyeket hátrahagyott, nem kevesebb mint kétszáz bõjti leve van, köztük nem egy, mely híres nevet visel:

Condé, Staël, Chateaubriand, Gerand, Lamartine, Buffon, Delavigne, Rossini, Viktor Hugo, stb. Mikor Carême meghalt, Rothschild asszony gyásza öltözött, Rossini könyves arccal ült zongorához s Beethoven gyászdinulóját játszta, Jules Janin pedig egy napig böjtölt.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Magyarország függetlenségi harca 1848—49-ben. Gelich Rikhard tábornok nagy művéből a második kötet hagyta el a sajtót, Aigner Lajos kiadásában. E 498 oldalas kötet a szabadságharcnak 1848 november végétől 1849 március elejéig terjedő időszakát tárgyalja. Ez időbe esnek a honvédszázaljak lényeges szaporítása, a Windischgritz-féle téli hadjárat, Görgey visszavonulása, a moóri csata, a kormány székhelyének áthelyezése Debreczenbe, a harcok a felső Tiszánál, Dembinszki fővezérése, a kápolnai és szolnoki csata és sok más kimagasló katonai és politikai esemény.

Gelich munkája nagybecsű, és az akkori katonai viszonyok megítélésére nézve minden eddigi munka közt a legbiztosabb és legterjedelmesebb adatokat szolgáltatja. A szerző maga is tanúja volt eseményeknek; már akkor jegyezt, s azóta folytonosan gyűjtötte az adatokat. Még egyéb előnyökkel is rendelkezik: széles látókörű katonai, és higgadt történetíró. A történeti fontosságú okiratok mellett nem kevésbé érdekes, a hol saját tanúságait, tapasztalatait adja elő. Kétségtelenül az első oly munka a magyar szabadságharcról, mely igazán belemélyed a nagy események katonai részleteibe, a szabadságharc csapatainak szervezésébe, a vezetésbe, a harcokról eseményekbe és a nagy dráma fegyveres fejlődését, győzelmeit, bukását lépésről-lépésre kíséri. Rátszónak német nyelven megjelent műve tekintetben nemcsak házags, hanem adataiban sem pontos, gyakran egészen megbízhatatlan. A szabadságharc egyes részéről, egyes szerepök viselt dolgairol sok kitétet bírunk, részint emlékiratok, részint vita-iratok alakjában, sokszor pedig egészen alkalmi vagy érdeklálgató műveket, melyek általában fölhívják még magokra az ítéletet, — de Gelich vállalkozott először a feladatra, hogy a nemzeti küzdelem történetét katonai szempontból is a lehető részletességig leírja, s közreadja a hadi, a törvényhozási és kormányzati okiratokat. A katonai alaposággal irt munka azonban nem szakítja ki külön a hadi eseményeket, hanem a törvényhozás működésével, a politikai helyzettel, a kormány tetteivel s a nagy időszak minden tényezőjével és mozzanatával együtt festi a nagy korszakot. A most megjelent második kötet huszonhat fejezetre oszlik, s az anyag földolgozását a képviselőháznak és a felsőházának az ország lakosaihoz 1848. november 29-én intézett kiáltványánál kezd meg és terjed addig, a mikor Dembinszki kintálta meg Vetter és Mészáros a hadsereg tábornokai főnökeiséget. A 3 ft 60 kr.

„Kortársaink” czimen füzetes vállalat indult meg Pozsonyban, dr. Fésüs György szerkesztésében és Stampfel Károly kiadásában. Első füzeté „Kortársaink” egyik legnagyobbjában, *Kossuth Lajosnak* életrajzát közli Ferenczy József tollából, ki az ismert adatokat jól dolgozta föl a tárgyhoz mérten aránylag szűk téren, 67 oldalra terjedő füzetben. Kossuthnak a szabadságharc utáni szereplésére kevesebb tért szentelt. A füzet ára 60 kr.

„Magyarhon ezredéve”, költemény, három részben. Irodalmunk és a tanügy derék veteránja, *Ney Ferencz* járul e kötettel hazafias lelkesültségben a millenium megénekeléséhez, drámai formában idézve föl az elmúlt évezred eseményeit. A költeményt rövid ünnepi ének vezeti be, ezt „A nemtők” című idyll követi, melyben a nem ők éneke dicsőíti az ezredév feltűntét. Ezután következnek a melodramai költemény: „Szellemelek gyűlése”, három szakaszban, melyben a nevezetes királyok, föltelemünk egyes kiváló alakjai szerepelnek, s föltelemünk a kiválóbb eseményeket. A díszszel kiállított kötetet szerző dr. Majer István érseki helynöknek ajánlotta, régi barátság emlékéül.

A „Budapest a kiállítás alatt” című új kaulzónkönyvből, mely Dobrowsky és Franke fővárosi könyvkereskedők kiadásában mult heten jelent meg, már mult számunkban is adunk mutatványt s ezutal utolag 10 képet közlünk. Ezek egyike a városi- get bejáratát veszi az olvasó a sugárat fölél, a hol az egyfelől az állatkert, másfelől az arena-utba torkollik. Gyönyörű árnyas fák szegélyezik mindkét földi az ut szélét, s közelében van az artézi kut forrása s a sugárat befejezése emlékére emelt diadaloszlop is. A nemzeti színházat egy a negyvenes években

emelt épület mutatja a kerepesi uton s mellette bal felől a nemzeti színház négyemeletes bérháza is látható csinos tornyával. Az operaháznak nem rég megnyílt s Ybl Miklós terve szerint a legnemesebb renaissance-stylnban épített fényes csarnokát is most veszi az olvasó. E mellett képeink Budapest két legnagyobb indóházát, az osztrák-magyar államvasut társaságát (De Serres terve szerint készült, eredeti építészeti formájú s erős vaszerkezettű épület) s a Roehltz által tervezett s a közforgalomnak csak mult év nyarán átadott m. kir. államvasutak központi indóházát is feltüntetik. Ennek óriás homlokzata s nagy arányú építkezése már a hatvani-utca szögletén feltűnik a szemnek s mintaszerű berendezése is teljesen megfelel a legújabb igényeknek is. A képviselőház egyszerű épülete, szemben a muzeum-kerttel, már csak rövid ideig fog a törvényhozás székhelyéül szolgálni, mely 1867 óta végzi benne országos működését, azután át fog költözni a tömő-terre tervezett új országházba, ennek góth stílusú tervét Steindl már elkészítette s lapunk olvasói is ismerik. Nem messze a képviselőháztól, a muzeum-köruton nyílik a polytechnikumnak ezuttal szintén bemutatott velencei stílusú hatalmas épülete, mely 1884-ben készült el s az eddig szétszórtva bérházakban elhelyezett müfgyetemet most összpontosítva van benne. Még a képművészeti csarnok s ennek szomszédságában a mintarajztanoda s zeneakadémia sugárúti palotái foglalknak helyet képe rozatunkban, s Budapestnek egy általános látkepe.

A teigazdaság és sajtószáztás elméleti és gyakorlati szempontból, a természetudományi társulat megbízásából írta Békessy László, a debreceni gazdasági tanintézet tanára. A munka kiadásának költségeit a társulat az országos segélyből fedezte. Gyakorlatilag igen hasznos mű, mely a tej értékesítésének egész széles körével megismerteti, egy a mint kifejldött ez élelmes nyugati szomszédjainknál, kik a gazdaság ez ágát nagy ipartelepeken üzik, a termékekkel messziről képesek jelentékeny jövedelmeket szerezni, s a gazdaságnak általában biztos forrását vetették meg, pedig épen a teigazdaság az, mely kevés költséggel, kevés munkával, de természetesen kellő gond és értelem mellett szilárd hasznót tud biztosítani. Békessy művének nemcsak a nagyobb gazdaságok hanem a gazdaszonyok is jó hasznát vehetik, mert kiterjed mindenre, a tejelő marhákkal való bánásmódra, a tej kezelésére, javítására, a tejfel, vaj, túró és a különböző sajtók elkészítésére. Kétszázal több rajz is elősegíti a felvilágosításokat és gyakorlati utasításokat. A hasznos kötet ár 3 ft.

«Kis Lexikon» czimen dr. Wekerle László 12 füzetre terjedő egyetemes ismerettárt indított meg, mely rövid előadásban tájékoztatója kíván lenni a közönségnek. Első füzet, tömör nyomasz ieven, 4 képes melléklettel most jelent meg. Ára egy füzetnek 30 kr., az összes füzetekre szóló előfizetési ár 3 forint.

Egyházi beszédek. Szilágy-Somlón megjelent «Ünnepi és közönséges egyházi beszédek», írták és kiadják: Nagy László sz. somlyói ref. pap és esperes, Kís Albert illyefalvi ref. pap és Viski Pál zoványi ref. pap. Második kötet, mely tizenegyet beszédet foglal magában. A gyűjtemény első kötete tíz év előtt jelent meg. Ára az új kötetnek 1 forint 60 kr. — «Evangéliumi lelkesítő tár gyászésekre, prédikációk, gyászbeszédek, imák, háznál, templomban, sirnál», szerkeszti és kiadja Czelder Márton, keoskeméti ref. lelkész. Szintén második kötet, s Kecskeméten jelent meg; ára 1 forint 50 kr.

Az adóvégrehajtók kézi könyve, állami adóvégrehajtók, szolgabírák, községi előjárók használatára az 1883. évi 44-ik törvényczikk és pénzügyminiszteri utasítás alapján átdolgozott második kiadás; írta Kassay Adolf. — Az adóvégrehajtási eljárást könnyíti az által, hogy az adótörvényeket a pénzügyminiszteri rendelettel egybefoglalva magyarizáltat adja elő. A 180 lapból álló könyv ára 1 ft. Megrendelhető Schenk Ferenc könyvkiadó hivatalában Budapestben, újvilág-utca.

Kossuth arcképe. Nagy hazánkfiáról eddig csak fényképek vannak. Állhatatosan ellenszegült, hogy vonásait lefessék. Huszár Adolf ama kérelme elől is kitért, hogy e jeles művész mellszobrot készíthessen róla. Parlaghy Vilma kisasszonynak jutott a

szerecsse, hogy Kossuthról arcképet festhessen. A fiatal művész, — ki Münchenben tanult, s a műcsarnok őszi kiállításán jellegzetes kifejezést és erőteljes technikával festett arcképekkel tűnt ki. — Kossuth arcképet kiállította Turinban, s az ottani lapok magasztalólag szólnak róla.

Pályanyertes zenemű. A népszínház bizottsága 50 darab tizfrankos aranyat tűzött ki oly zeneműre, melyet az előadások kezdetén hatással játszhat a zenekar. A beérkezett 15 pályamunkából négyet találtak figyelemreméltónak, melyek jellegi: «Dalában él a nemzet», «Phoebus», «Hic Rhodus» és «Excelsior». Ezeket a bizottság előadtván, a bírálók a «Dalában él a nemzet» jellegjének ítélték oda a jutalmat. Szerzője Herzenberger István, a népszínház zenekarának tagja.

Új zenemű. Táborcsy és Parsch zeneműkereskedésében Budapestben megjelent: «Magyar királydal» szerző Liszt Ferenc. Hétféle kiadásban: 1. Összevezérkönyv, 3 ft. 2. Férfi-karra, 2 ft. 3. Vegyes-karra, 2 ft. 4. Vegyes gyermek-karra, a hazai iskolák számára 30 kr. 5. Magán baryton hangra zongora-kísérettel 80 kr. 6. Zongorára 2 kézre. 1 ft 20 kr. 7. Zongorára négy kézre. 1 ft 80 kr.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémiá. e hó 13-iki ülésén, melyen Pulszky Ferenc elnököt, két székgőglő képezte a tárgyat. Dankó József és Ballagi Aladár levelezőtagok tartották meg székgőglő értekezéseket.

Dankó József esztergomi kanonok «Francia könyvdisz a renaissance-korszakban» című terjedelmes értekezést adott elő, a könyvillusztrálás, és művészi nyomdászat történetének egyik legérdekesebb fejezetét. E régi nyomdászati emlékekben való nagy jártassággal fejtegette, hogy a művészetnek mennyiben van része a nyomdai termékek díszítésében. A fametszésben rejtő erőt csak lassanként ismerték föl, de a francia rajzoló már a tizenötödik században az olasztól és némettől előtű és önálló stílusú találtak s a francia illusztrált irodalom terén Lyoné az első. Terentiusnak 1493-ban megjelent lyoni kiadása tartalmaz először műbcsű illusztrációkat. A francia illusztrálás sajtószáztásainak ismertetésül az értekező tüzetesen vizsgálta az «Heures et Offices» című épületes könyvek díszítéseit, aztán a kiválóbb illusztrátorokat és ezek műveit. A művészek egész sorával foglalkozott az értekezés, főképp az 1480-ban született Tóry művészetét emelvén ki, mellette pedig Jean Cousin-t (1501—1589) és Salomon Bernardot (1520—1570).

Ballagi Aladár székgőglő értekezése történelmi tanulmány XIV. Lajos híres miniszteréről. Colbert-ről, Richelieu bíborkon miniszteri utódjáról. Ballagi széles körű tanulmányok alapján méltatta Colbert államférfi működését. Szerinte alig van történelmi nagy alak, körül olyan fonák felfogás gyökerezett volna meg a közudatban, mint Colbertől. Egyoldalú államférfinak tüntették föl, mintha csupán nemzetgazda lett volna, pedig a legegyszerűsbb tevékenységű államférfi volt, ki az államszervezet minden tényezőjének harmonikus kifejtését tűzte céljául. Legmaradandóbb hatása, hogy a francia társadalomban meggyökerezettette a munka szellemét s oly fejlődésnek indította a középosztályt, hogy ez egy század multán folleje kereskedett az abszolútizmusnak s túléltve a forradalom felforgatásait is, megmenté az országot. — Mindkét székgőglő nagy tetszésben részesült.

A természetudományi társulat legutóbbi szakülésén Than Károly oly készüléket mutatott be, melyek a vegytani intézetben házilag készültek s a kiállításra lesznek láthatók. Köztük vannak a gázok vizsgálathoz való új eszközök, melyek mindenesetre fel fogják kelteni a szakemberek figyelmét és elismerését, s tudományos haladásnak és önálló kutatásainkra nézve bizonyára kedvező világot vetnek. Dr. Dietz Sándor mutatta be ezután és ismertette Linhart György magyaróvári tanár «Magyarország gombái» című vállalatát, s a nagy szorgalommal összeállított szarított gombák gyűjteményéről nagy elismerés-el szólt. A szakülés után választmányi ülés következett, melyen bejelentették a társulat kiadásában közelebb megjelent munkákat, u. m. Békessy Lászlótól «A teigazdaság és sajtószáztás» 202 rajzzal; dr. Oláh Gusztávtól «A lángészről és elmeköréről» 1 rajzzal. Az alkalommal dr. Serli Sándor orvos Mohácsan 60 ftal az alapító tagok sorába lépett. A rendes tagok száma 5757.

A Petőfi-társaság e hó 12-iki ülésén két nagyobb értekezést és költeményeket olvastak föl. Nérly László a «rajz» nevű irodalmi műfajt ismertette és védelmezte. Szerinte a jelenleg divatos irodalmi forma sokban rokon a görög idyllal; megegyeznek abban, hogy a természet, vagy a mindennapi élet egy-egy megkapóbb jelenetét örökítik meg egyszerűen és mesterkéletlenül, az egyik prózában, a másik versben. A rajz csak akkor fog megfelelni a kíváncsnak, ha nem csupán leírás, hanem a személyek cselekvésével, tehát bizonyos drámaisággal hat az olvasóra. Az ily rajz bír irodalmi jogosultsággal, de csupán a hivatalos kézeiben. A magyar rajzírók

között kiemeli Beöthy Zoltot, Petelei Istvánt és Mikszáth Kálmánt. Bodnár Zsigmond pedig Tolnai Lajos regényírói működését méltányolta részletesen. Komócsy József két költeményt mutatott be Petri Móról, Szabó Endre pedig végül Reviczky Gyula «Harminez év» című költeményét adta elő.

Az országos képművészeti társulat e hó 19-én rendkívüli közgyűlést tart, melyen az Ipolyi Arnold püspök lemondása által megürült helyet foglalt be. Valószínűleg gr. Károlyi Tibort választják meg.

A felső-magyarországi muzeumegylet közgyűlése a napokban volt Kassán Schuster Konstantin püspök elnöke alatt. Az egylet saját erejére van utalva s eddig mintegy 6000 ft alapítókét és 29,274 darabba menő gyűjteményeket mondhat magáénak. A várostól részére átengedett helyiségek már szűkeek s kényvet fognak a hatósághoz benyújtani, hogy engedje az épületet összes jövedelmeivel együtt az egylet részére. A mikor egy önálló épület emelésére szükséges töke együtt lesz, ismét a város tulajdonába menne át a mostani ház. A tisztújításnál a régi tisztikart választák újra s az elhunyt igazgató: Klimkovits Béla helyére testvérét, Gábort hívták meg.

MI UJSÁG?

A trónörökös e napokban Budapestre várják. Ő fensége az «Osztrák-magyar monarchia írásban és képbén» című nagy mű munkálatainak folyamáról kíván értesülést nyerni, továbbá az országos kiállítást megtekinteni.

Az országos kiállítás. A kiállítás műcsarnoka a festmények és szobrok elhelyezésére szűkeek bizonyul. A beküldött műveket félretenni azonban nem lehet, a kiállítás művészeti szakbizottsága tehát elhatározta, hogy a műcsarnokba be nem férő műveket a főváros pavillonjában s egyéb kiállítási csarnokok díszfűlkéiben állítják ki, hol nemcsak mint kiállítás, de mint díszítő tárgyak is fognak szerepelni. — A kiállítás területén levő szobrákból és csárdákból már több megnyílt s naponkint eleven élet tanyája. — A villamos világítás az egész területen és a városiglet főútjain el van rendezve néhány nap óta, ugy szintén a tüzelő készülékeket is bevezették a nagyobb épületekbe. — A harangokat, melyek az iparsarnok mögött díszes lábakon függenek, e hó 14-ikén kondították meg először. Messze szőlő hangjok a megnyitás és bezárás idejét fogja hirdetni naponkint.

A kiállítás panorámája. A hazai fürdők panorámája az egyetlen épület a kiállítás területén, melynél külön belépti díjat kell fizetni és pedig hétköznapokon 30 kr, vasárnap 20 kr, este villamos világítás mellett (az egyetlen épület, mely este is megtekinthető) 40 kr. Ezenkívül 20 kros katonai jegyeket is adnak. A panoráma-épületben különben telefon-állomás is lesz; a telefon össze lesz kötve az operaházzal és este 7—11 óra között ez épületben telefon utján lehet majd az operaház előadását élvezni. Az emeleten levő három óriási Tatra-képet már felállították s a képek előtere a családásig hiven van berendezve, ugy hogy még azok is csak nehezen tudják megkülönböztetni a való természetet a művésztől, a kik naponkint fokozatosan figyelemmel kísérik az előmunkálatokat. Az épület alsó helyiségeiben elhelyezendő tizenkét fürdőkép már szintén elkészült s a legközelebbi napokban ezek is felállítatnak.

Hirlapkiállítás. Az országos kiállításra a hazai hirlapirodalom is be lesz mutatva lehetőleg teljes gyűjteményben. A Magyarországon megjelent napi és heti lapok, havi és időszaki folyó-iratok közül eddig mintegy 600 érkezett be s azok rendezése most ad dolgot az iparsarnokban, hol a zongora mögött 3, egyenkint 9 négyzet méter terjedelmű keretben állítják, illetve szegezik a lapokat betűrendben föl olyformán, hogy csak czimeik lesznek láthatók. A gyűjteményben a vidéki hetilapok képezik a legnagyobb kontingenst. A beérkezett statisztikai adatok alapján a hazai hirlapirodalomról egy könnyen áttekinthető kis munka készül, melyet a közönség között ki fognak osztani.

Dr. Rómer Flóris apát-kanonok és jeles tudósunk e hó 12-ikén ülte meg folytonos és hasznos munkásságban töltötte életének hetvenedik évét, friss egészségben. Az ekkor kifejezett jókívánatokban, melyeket Nagy-Várádon levő tisztelőinek közvetlen ult alkalmok tolmácsolni, osztoznak a tudós főpapnak országszerte levő tisztelői, s örömmel járnak ahhoz a «Vasárnapi Ujság» is, melynek Rómer

Flóris egyik legrégibb és állandó nagybecsűt dolgozótára, kinek közleményei, szíves utbaigazításai annyi érdekességgel gyarapították lapunk tartalmát, czikkében és rajzokban. Születése napján a tud. több tagja levélben üdvözölte a tudós férfit. A nagyváradi felolvasó-estélyeket rendező társaság küldöttségileg fejezte ki szerencsekívánatait élnoke előtt. A küldöttség Petrovich Ferenc, tankerületi igazgató vezetése alatt Endrődi Sándor, Sipos Árpád, dr. Személyi Kálmán és Vulcanu József tagokból állott. Az ünnepeit meghatottan köszönte meg e figyelmet.

Az Arany-szoba Szalontán. Arany János halálakor szűlvároasa, Nagy-Szalonta elhatározta, hogy a költő emléket saját falai közt valamely maradó emlékekkel örökíti, gyermekmenedékházzal, másfelől erekllye-tárt állít a költőre vonatkozó tárgyakból, kézirataiból, műveinek különböző kiadásából. A költő özvegyének halála után a nagy költő butorainak volt akadémiái lakásából el kellvén szállíttatni, az emlékbizottság megragadta az alkalmat, és a költő fiával, Arany Lászlóval érintkezésbe lépett az Arany János dolgozó szobájában elhelyezve volt butoroknak és különféle emléktárgyaknak a Szalontán felállítandó Arany-emlékszoba számára való átengedése végett. Arany László, bár nehéz szívvel vált meg a tárgyakról, mégis készségesen engedte át a kívánt tárgyakat örök megőrzés végett atyja és saját szűlvároasa kegyeletének. A legpontosabb leltárral és történetükkel illető magyarázatokkal ellátva meg is érkeztek e hó elején Szalontára s rövid idő alatt el fognak helyezni meg és ezéla a gimnázium épületében bérelt alkalmas helyiségben addig is, míg a tervezett gyermekmenházzal együtt megfelelő külön hajlékot nem nyernek. A berendezés rövid idő alatt elkészül s az emlékszoba talán még e hó folytán megnyitható lesz.

Kapisztrán János jubileuma Olaszországban. A magyar történelemben is kegyeletes emlékekkel örözt Kapisztrán János szerzetesnek, Hunyadi János nándorfehérvári diadala fő részesének ötszáz éves születési jubileumára készültek Olaszországban. Valva és Sulmonna egyházmegyében. Kapisztrán 1385-ben, Perugiaában született; jogtudományra készült s 28 éves korában mint békeközvetítő működött a nápolyi király és Perugia között, de a féltékeny perugiaiak által később börtönbe vettetett ama gyanu miatt, hogy a város érdekeit elárulta. Kapisztrán ártatlanágának tudatában annyira szívére vette a rajta elkövetett méltatlanságot, hogy börtönéből kiszabadulva azonnal megvált a világtól s ferenczrendi szerzetessé lőn. Mint ilyen különös buzgósággal hirdette a kereszties háborút a török ellen Németországban, Ausztriában, de főképp Magyarországon. Az egyszerű szerzetes keresztel kezében lelkesített a főlhold ellen, s a nándorfehérvári győzelemmel is a kereszttel kezében vezette a harcosokat. Meghalt 1456-ban okt. 23-án, rövid idővel halhatatlan bajtásra, Hunyadi János halála után. Eltemetve fekszik az utjaki zárdában, Szerémmeigyében. Kapisztrán János mint egyházi író fényes nevet vívott ki magának több egyházi művével.

A pusztaszeri ásatások. Pallavicini Sándor örgróf, Pusztaszer birtokosa engedélyt adott a pusztaszeri régi romok és sirtelepek főlásatásához. A mult héten dr. Török Aurél egyetemi tanár lent is járt és próbaásatást végzett Pusztaszeren, mely alkalommal több felbolyagott sirra s ezek egyikeben egy ezüst peocétyűrűre talált, mely a XIII. vagy XIV. századból való. E mellett azonban több koponya és csontváz is került felszínre, melyeknek különböző típus és megtartásuknak különfélesége arra vall, hogy ezek külön történelmi korbeli emberektől eredtek. A pusztaszeri ásatások után Török Aurél a panhotai régi Árpádkori templom-romot vizsgálta meg, melyet 1565-ben felújírták s azután a romok fölé utólag új erődívenyt emeltek. Ez utjabkori erődíveny földrétegei a templom körüli kriptákban a romlástól annyira megvédtek, hogy még ma is teljesen épek találhatni köztük. S miután 1565 óta a földréteggel befödött kriptákban temetkezés nem történt, igen érdekes, hogy e régi kripták felbontásakor az emberi tetemek megrohadásából származó gáz ömlött ki belőlük, ugy hogy a munkások e miatt nem tudtak dolgozni. E gázok elvezetésére a többi kriptán szelelőlyukakat furtak. A kriptákban a rothadás folyamán 300 év alatt sem végeződött be teljesen.

Hun-korbeli telepek. Csanádmegyében Lonicics József főispán és Lonicics Sándor buzgólkodása következtében régészeti és történelmi társulat van

alakulóban, mely célul tűzte ki a csanádmegyey és főleg a dombegyházi telepek főlásatát. E telepek felkutatása rendkívüli érdekel és jelentőséggel bír, a mennyiben az eddigi vizsgálódásokból kiderült, hogy azok valószággal hun-korbeli telepek. A csanádmegyey Nagy-Szent-Miklósnak találtak ama piratban arany-érméket is, melyeket «Attila kincsei» név alatt a bécsi császári kincstárban őriznek. Dombegyházhoz pedig századok óta az a monda fűződik, hogy ott van a nagy hun király eltemetve, s állítólag itt lett volna Attila székhelye is. Ez csak monda ugyan, de az ásatások érdekét és fontosságát mindenesetre növeli. Az új társulat május hóban kezdi meg ásatásait, melyekben részt fognak venni dr. Török Aurél, az antropologiai intézet igazgatója és báró Fechtig Imre, a tiszazug-i régészeti társulat igazgatója is.

Táncsics kardja a muzeumban. Táncsics Mihálynak, az elhunyt népirónak díszkardját, melylyel őt az ifjuság 1848-ban megtisztelte, a Táncsics-bizottságnak egy küldöttsége Bokros József elnök vezetésével átadta Pulszky Ferenc muzeumi igazgatónak örök letteményül a muzeum számára.

Az állatok védelme érdekében egy Trientben élő nő, Burton Izabella, a pápához akar folyamodni, hogy emjele föl szavát s brevét adjon ki. Valamennyi állatvédő egyesületnek és egyeseknek is, kiknél az ügy iránti érdeklődést feltételezi, megküldte a folyamodás szövegét. Azt obajlja, hogy a katolikus papoknak adnak ki utasításképen, hogy legalább egyszer egy évben tartsanak egyházi beszédet ebben a tárgyban, a tanítóknak pedig, hogy a gyermekeket nyereg meg az állatokkal való emberségesebb bánásmódnak. Az állatvédő hölgy értékes ajándékokat és dipjakat ígér a legnagyobb eredményeket felmutató papoknak és tanítóknak, azt persze nem mondja, hogy milyen alapokból.

Rafael egyik leghíresebb festménye, az úgynevezett xixtini madonna, mint angol lapok írják, alku tárgyat képezi a szász és angol kormány közt. A kép a drezdai képtár kincse, s a szász király állítólag másfél millió forintért ajánlotta volna föl az angol kormánynak. Kételkedni lehet benne.

Goethe egyik legidősebb unokája, Walter Wolfgang v. Goethe és vele kihalt a Goethék férfi ága. Az elhunyt 1818. április 19-én született, mint legidősebb fia Goethe egyetlen fiának. Lipcsében tanulta a zenét és művészi kiképzésétől Bécsben folytatta. Azután mint nagyhercegi kamarás élt nagyatyja házában. Több zeneszerzeményt adott ki.

Kitömött állatok. Állatok kitömésével eddig hazánkban vajmi kevesen foglalkoztak. A közoktatásügyi miniszter ez irányban az érdeklődést az által igyekszik felkelteti, hogy a kitömött állatokkal felvette az iskolai tanszergűjtemények sorába. A napokban már érkezett is két állatgyűjtemény az országos tanszermuzeumba. Az egyiket Kunst Károly somorjai tanító s a másikat Handesh Venczel szentendrei kincstári erdész küldte be. Nemzetközi ebkiállítás Budapestben. A kiállítás országos bizottság a kerületi bizottságokhoz körlevelet intézett az ebkiállítás tárgyában. A körlevél hivatozik arra, hogy hazánk nemcsak kitűnő vadászokban, hanem ismeretes ebtenyésztőkben is bővelkedik s némely vidéken Európaszerte jó hírd kutya-fajokat már régóta nevelnek. Az országos bizottság tehát kéri a kerületi bizottságokat, hogy az orsz. kiállítás alkalmából május 5—10-ik napjain rendezendő nemzetközi ebkiállítás minél teljesebb sikere érdekében az ebtenyésztőket körlevélileg, kiválóbb ebek tulajdonosait pedig egyénileg is szólítsák föl a kiállításban való részvételre, s azok megnyerésére hatáskörükben hathatónan működjenek közre. A bejelentési határidő ápril 16-ika.

A «Jogtudományi Közöny» április 17-diki (16-ik) száma a következő tartalommal jelent meg: Az igazságügyi miniszter az ügyvédekhez. — Észrevételek a lekönyvi törvényjavaslata. Dr. Imling Konrad budapesti királyi táblai bírótól. — Jogirodalom: A házassági elválás joga Magyarországon és Erdélyben. Gyakorlati használatra, az elválásból eredő személy- és vagyoni jogi kérdésekben és az egyházi és világi bíróságok elé tartozó váloperekben, különös tekintettel a magyar királyi Curia gyakorlatára, írta Setehlo Kornél, Dr. Daemny Sándor pécsi ügyvéd. — Törvénykezési Szemle: Jövedéki igazságszolgáltatásunk. Egy vidéki ügyvéd. — Különfélék. MELLÉKLET: Curiai Határozatok. — A budapesti kir. tábla elvi jelentőségű határozatai.

A Focziére. pesti biztosítóintézet 15-én délelőtt 10 órakor tartotta évi rendes közgyűlését. A felolvasott igazgatói jelentés meglegedéssel emliti föl, hogy a tűzbiztosításban, mint az intézet üzleti műveleteinek egyik főágában, a lefolyt évben újabb díjazapordás éretett el s a mellett a többi üzletágak

is kielégítő eredménnyel zárultak. A tűzbiztosításnál a készpénz díjbévetel 2.705.434 forint 8 kr. volt. Biztosítási díj fejében kifizetett 2.096.894 forint 69 kr. A díjtartalék 611.161 forint 27 kr. rug. Az életbiztosítás terén uralkodó verseny, valamint a fokozatosan növekvő szerzési költségek, ezen üzlet gyors gyarapodását megnehezítették. Kiállított 2.756.684 forint tőkéről és 600 forint járadékról szóló 1784 darab kötvény, ellenben halálesetek, esedékeség, törles, visszavásárlás és egyéb okoknál fogva 2.437.725 ft tőkét 704 ft járadékot tevő 1353 db kötvény érvényét veszítette és az 1884. év végén 13.496.573 forint tőkét és 2.894 forint járadékot képviselő 8.389 darab kötvény maradt érvényben. A bevétel 686.871 forint volt s ebből a díjtartalék javára 227.500 ft 41 kr. fordítottak. A jöbízisüzleti üzletágban 532.788 ft 41 kr. bevétel éretett el. A szállítmány-biztosításnál a bevétel 318.867 ft 67 kr. rugott. A díjtartalékok az elemi biztosítási ágakban 628.461 ft 27 kr. és az életbiztosítás ágakban 2.060.043 ft 66 kr emelkedtek, a nyereség-tartalék alap pedig az idei javadalmazása után 101.138 ft 98 krt ért el. A tiszta nyereség 167.337 ft 41 kr, melyből a nyereség-tartalékalap javadalmazására 10% fordították. Az osztalék 5%-kal, azaz 5 ft-tal állapított meg. Az igazgatóság a kilépett báró Kochmeister Frigyes, Laczkó Antal, Strobenitz Alajos és dr. Willner Antal igazgatókat, a felügyelő bizottságba pedig dr. Mandello Károly, gróf Prokech Antal, Kunhalmi Róza Lajos és Wolf Károly volt tagokat közfelkiáltással újra megválasztották.

HALÁLOZÁSOK.

Gyórt Vilmos temetése e hó 16-ikán délután ment végbe, melyen magától részvét mellett. Az evangélikus egyház hivoel együtt nagy száma jelent meg mindazoknak, kik a derék ember nemek szívét ismerték és a kik széleskörű irodalmi foglalkozásában tisztelték. Ravatalt az evangélikusok épületében levő lakásán állították föl s koszorúkkal borították el. A temetés szertartására pedig a templomba helyezték el a díszes ravatalt, s az oltárt, szőszeket fekvével vonták be. Maga a templom a halotti gyülekezethez csak igen kis részét fogadhatta be, a nagy tömeg a Deák-terén állt, sőt a temetőbe vívó utvonalon is sűrű csoportok várták a gyászmenetet. Orosházánál, melynek Győry sokáig volt felelhetetlen lelképásztora, küldöttség érkezett, és az ottani izomlomba hitközség is képviseltette benne magát. A templomban megjelentek közt voltak: Ráth Károly főpolgármester, Gerlóczy alpolgármester, a két protestáns felekezet egyházi és világi képviselői, báró Frónay Dező, gróf Tisza Lajos, Péchy Tamás, Szász Károly ref. püspök, Fabinyi Teofil, továbbá az akadémia, Kisfaludy-társaság, Petőfi-társaság tagjai, Beniczky Ferenc államtitkár, a nemzeti színház, a népszínház, a központi Fröbel-egylet tagjai, stb. Ott volt Schweiger Márton is, az orsz. izomlata iroda főnöke, és Göndöcs Benedek apát, ki Gyórt orosházi lelkész korából tanulta tisztelni. Az irodalom is nagy számmal volt képviselve. Kévéssal három óra után Bachat Dániel evang. lelkész lépett a szószékre s megható beszédet mondott, kiemelve az elhunytnak érdemeit az egyház és az irodalom körül. Utána Dolcsall Sándor mondott gyászbeszédet. Megelőzőleg és befejezőül pedig az egyházi énekar gyászalt éneket. Ezután négyvonal gyászkoosira helyezték a koporsót, egy másik kocsin pedig a koszorú nagy számát helyezték el. A gyászmenet nagy közönségből alakult, mely sűrű sorokban kísért a koporsót egész a sirhoz. Itt a budapesti iparosokból protestáns egyet dallókra gyászalt éneket, melynek végzete után Scholtz Gusztáv a budai evang. lelkész mondott megható imát. Utána az elhunyt egyik legrégibb barátja, Dalmady Győző bucsuzott el a Kisfaludy-társaság nevében, nagy meghatótsággal mondvá, hogy a család tűzhely a templom, a rokonok és barátok találkozási helye, a tudomány, irodalom és költségcsarnoka nem mondanak le soha az elköltözöttől. Végül a Kisfaludy-társaságot ért veszteségről emlékezett meg. Mikor a sirba a hantokat kezdték szórni, egy törődött ősz ember, az orosházi egyházi, a megboldogult atyjának sirjáról dobott a hantok közé egy marék földet.

Győry meg betegágyában is dolgozott. Utolsó versét «Husár napjára» címmel a «Néptanítók Lapja» számára írta, melynek két utolsó versszakában a feltámadás hitét a következőleg éneklte:

Hatalma nincs éltünkön a halálnak,
Csak az lesz por, mi porból lettett;
A test, a vér habár a sirba szállnak,
A lélek él, nem ér enyészett!
A tére jó tavaszunk újulása,
Az éjre hajnalfénynek hasadása;
A tél s az éjjel: ez az elhalás,
Tavasz s hajnal: te vagy feltámadás!

Kiket szeretünk s kik szerettek itten,
Örökre a sirhant nem zárja le;
Mert életünknek atyja, a nagy Isten
Nem holtak, ámdé élők Istene.
Bár a halál itt válni kést is minket,
Meglátunk újra drága kedvesinket,
S kikért szemünkben gyászunk reszgedez,
Lelkünk lelkekkel egyesítve les!

